

Qeqqata Kommunia

Tilsyn med administrationen af lovgivningen om førtidspension i Qeqqata Kommunia

26-06-2020
Sags nr. 2018 - 22579
Akt. id. 9922572

Postboks 260
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 66 66
E-mail: iian@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Indledning

Primo april 2019 blev der gennemført et tilsyn på førtidspensionsområdet i Qeqqata Kommunia.

Tilsynet blev gennemført af specialkonsulent Niels Thomas Andersen og specialkonsulent Marcus Morsel Carlsen.

De tilsynsførende havde særligt fokus på den kommunale administration af bestemmelsen om, at kommunerne inden 5 år efter ikrafttrædelse (pr. 1. juli 2016) af Inatsisartutlov nr. 40 af 9. december 2015 om førtidspension skal have revurderet alle førtidspensions-sager efter de nye regler.

De tilsynsførendes gennemgang af borgersager blev gennemført, jf. § 1 i Landstingsforordning nr. 11 af 12. november 2001 om socialvæsenets styrelse og organisation, § 4 i Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 6 af 16. februar 2006 om tilsyn med det sociale område samt Landstingslov nr. 8. af 13. juni 1994 om sagsbehandling i den offentlige forvaltning.

Selvstyrets bekendtgørelse nr. 3 af 3. april 2019 om tilsyn med det sociale område trådte i kraft den 1. maj 2019, hvorfor Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 6 af 16. februar 2006 om tilsyn med det sociale område blev ophævet. Eftersom tilsynet blev gennemført i april 2019, er det Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 6 af 16. februar 2006 om tilsyn med det sociale område, der er gældende regelsæt for tilsynsrapport.

De tilsynsførende besøgte socialforvaltningen og Majoriaq i Sisimiut og Maniitsoq.

Tilsynet er blevet foretaget dels ved at gennemgå de kvantitative data, som Qeqqata Kommunia har fremsendt, samt data fra Grønlands Statistik, dels ved at gennemføre interviews med Allorfik, Majoriaq samt ledere, sagsbehandlere i socialforvaltningen og dels ved gennemgang af i alt 10 udtrukne sager om førtidspension i Winformatik.

Tilsynsrapporten er inddelt i 3 afsnit:

- **Del 1: Gennemgang af kvantitative data**
Kommunen har fremsendt en række udtræk af Winformatik side 901-906 samt udfyldte tabeller for indsatsen i Majoriaq. Dette afsnit giver en status for, hvor langt kommunen er nået med at revurdere kommunens førtidspensionister og belyse, hvor mange borgere der tilkendes førtidspension efter hver paragraf.
- **Del 2: Gennemgang af konkrete førtidspensionssager**
De tilsynsførende har gennemgået 10 udtrukne førtidspensionssager. På dette grundlag beskrives den kommunale sagsbehandling i sagerne.
- **Del 3: Analytisk gennemgang af den kommunale sagsbehandling**
De tilsynsførende har foretaget en lang række interviews. På baggrund af disse interviews kan det uddybende belyses, hvorledes den kommunale sagsbehandling foregår, som beskrevet i Del 2, og belyse hvordan kommunens sagsbehandling bl.a. fører til konstaterede udfordringer, som beskrevet i Del 1 samt en række nye. Endvidere oplistes de tilsynsførendes anbefalinger til kommunen med henblik på bedre efterlevelse af lovgivningen.

Tilsynet indgår i en evaluering af førtidspensionsreformen og tilsynet er derfor mere omfattende, end hvad et tilsyn efter lovgivningen herom normalt omfatter.

Evaluering af Førtidspensionsreformen skal afdække, hvor langt kommunerne er nået med reformen, beskrive erfaringer samt komme med forslag til, hvordan implementeringen af førtidspensionsreformen kan forbedres. Der vil blive foretaget tilsvarende tilsyn og interviews i de øvrige kommuner.

Del 1. Gennemgang af de kvantitative data

Gennemgang af materiale fra Grønlands Statistik og Qeqqata Kommunia

Jf. § 13 i loven om førtidspension skal samtlige førtidspensionister på overgangsordningen (§ 43, stk. 4) revurderes inden medio 2021. Alle førtidspensionsansøgere, der har ansøgt, efter loven trådte i kraft den 1. juli 2016, skal vurderes efter de nye regler. Tilsynsrapporten fokuserer på kommunens sagsbehandling af sager på overgangsordningen (revurderingssager) og nye ansøgninger om førtidspension (vurderingssager).

Førtidspensionister og førtidspensionsansøgere skal have afdækket og styrket deres arbejdsevne, have fastsat arbejdsevne i % og kunne udnytte deres restarbejdsevne. Af de almindelige bemærkninger til loven om førtidspension fremgår, at "antallet af førtidspensionister reduceres med 15 %, og at de resterende førtidspensionister fordeler sig med 70 % på højeste ydelse, 20 % på mellemste og 10 % på laveste ydelse."

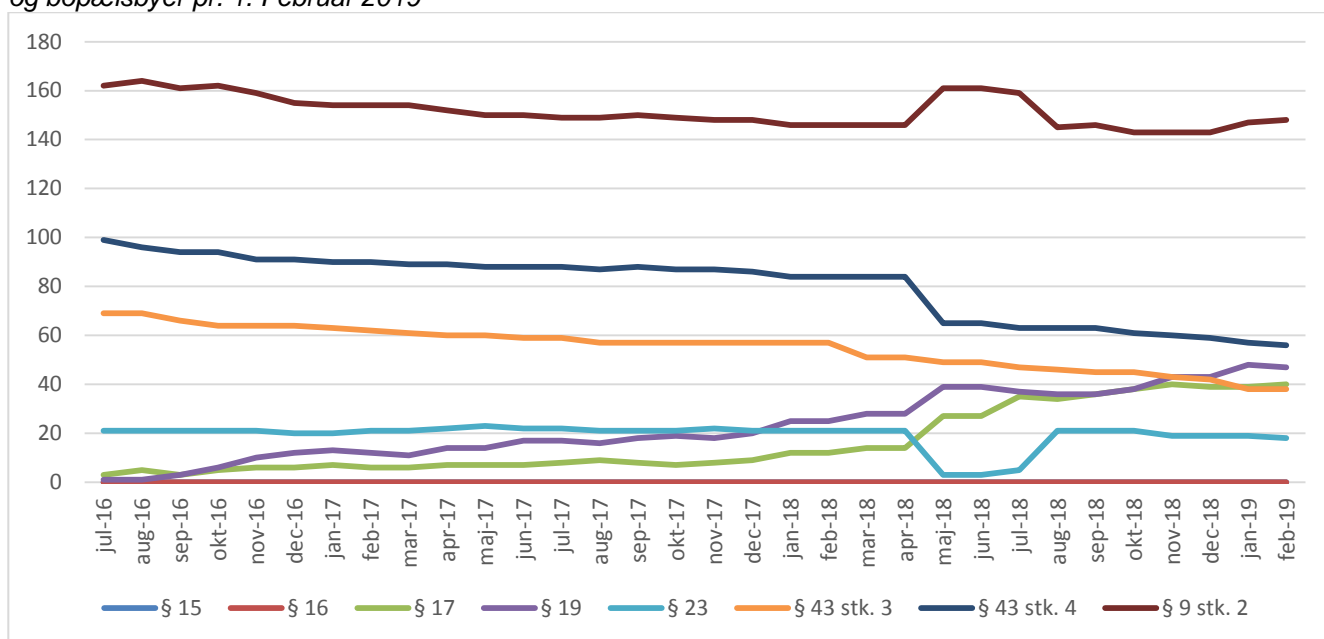
De tilsynsførende har gennemgået de kvantitative data, som Qeqqata Kommunia har fremsendt, og Grønlands Statistik.

De kvantitative data skal bruges i undersøgelsen af, hvor langt kommunen er kommet med revurderingerne/vurderingerne, samt hvordan revurderingerne/vurderingerne fordeler sig mellem højeste, mellemste eller laveste førtidspension.

Tabel 1. Fordeling af kommunens ca. 350 førtidspensionister på de forskellige paragraffer 2016-2019. Tallene er fra starten af kvartalet.

Afgørelse	3. kv. 2016	4. kv. 2016	1. kv. 2017	2. kv. 2017	3. kv. 2017	4. kv. 2017	1. kv. 2018	2. kv. 2018	3. kv. 2018	4. kv. 2018	1. kv. 2019
Førtidspensionister - laveste (§ 15)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Førtidspensionister - mellemste (§ 16)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Førtidspensionister - højeste (§ 17)	3	5	7	7	8	7	12	14	35	38	40
Førtidspensionister - midlertidigt højeste (§ 19)	1	6	13	14	17	19	25	28	37	38	47
Førtidspensionister - døgnanbragt (§ 23)	21	21	20	22	22	21	21	21	5	21	18
Førtidspensionister - ikke vurderet, over 60 år pr 01-07-2016 (§ 43, stk. 3)	69	64	63	60	59	57	57	51	47	45	38
Førtidspensionister - ikke vurderet, under 60 år pr 01-07-2016 (§ 43, stk. 4)	99	94	90	89	88	87	84	84	63	61	56
Førtidspensionister - ingen arbejdsevne (§ 9, stk. 2)	162	162	154	152	149	149	146	146	159	143	148
Hovedtotal	355	352	347	344	343	340	345	344	346	346	347

Tabel 2. Fordeling af kommunens ca. 350 førtidspensionister på forskellige paragraffer og bopælsbyer pr. 1. Februar 2019

Tabel 3. Fordeling af kommunens ca. 350 førtidspensionister på forskellige paragraffer og bopælsbyer pr. 1 maj 2019

Bosted	§ 15	§ 16	§ 17	§ 19	§ 23	§ 43 stk. 3	§ 43 stk. 4	§ 9 stk. 2	Hovedtotal
3900 Nuuk					2				2
3910 Kangerlussuaq				1				1	2
3911 Sisimiut			22	38	4	21	21	84	190
3912 Maniitsoq			16	9	9	14	34	62	144
3940 Paamiut					2				2
3952 Ilulissat					1				1
Hovedtotal	0	0	38	48	18	35	55	147	341

Tabel 4. Procentvis fordeling af alle kommunens førtidspensionister på de forskellige paragraffer pr. primo 1. kvartal 2019 sammenholdt med de øvrige 4 kommuner.

Afgørelse	Kujalleq	Qeqertalik	Qeqqata	Avannaata	Sermersooq
Førtidspensionister - laveste (§ 15)	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,4 %	0,0 %
Førtidspensionister - mellemste (§ 16)	0,3 %	0,6 %	0,0 %	1,0 %	0,3 %
Førtidspensionister - højeste (§ 17)	2,0 %	17,9 %	11,2 %	8,3 %	28,8 %
Førtidspensionister - midlertidigt højeste (§ 19)	0,6 %	1,7 %	13,8 %	0,8 %	1,2 %
Førtidspensionister - døgnanbragt (§ 23)	5,6 %	4,9 %	5,5 %	7,0 %	6,6 %
Førtidspensionister - ikke vurderet, over 60 år pr 01-07-2016 (§ 43, stk. 3)	15,5 %	4,9 %	10,9 %	13,4 %	10,9 %
Førtidspensionister - ikke vurderet, under 60 år pr 01-07-2016 (§ 43, stk. 4)	30,4 %	28,8 %	16,4 %	32,6 %	32,4 %
Førtidspensionister - ingen arbejdsevne (§ 9 stk. 2)	45,6 %	41,2 %	42,2 %	36,6 %	19,7 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabel 5. Procentvis fordeling af kommunens afsluttede vurderings- og revurderingssager ekskl. § 43 stk. 3 på de forskellige paragraffer pr. primo 1. kvartal 2019 sammenholdt med de øvrige 4 kommuner.

Afgørelse	Kujalleq	Qeqertalik	Qeqqata	Avannaata	Sermersooq
Førtidspensionister - laveste (§ 15)	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,7 %	0,0 %
Førtidspensionister - mellemste (§ 16)	0,5 %	0,9 %	0,0 %	1,8 %	0,6 %
Førtidspensionister - højeste (§ 17)	3,8 %	27,0 %	15,4 %	15,4 %	50,8 %
Førtidspensionister - midlertidigt højeste (§ 19)	1,1 %	2,6 %	19,0 %	1,4 %	2,2 %
Førtidspensionister - døgnanbragt (§ 23)	10,3 %	7,4 %	7,5 %	12,9 %	11,7 %
Førtidspensionister - ingen arbejdsevne (§ 9 stk. 2)	84,3 %	62,2 %	58,1 %	67,7 %	34,8 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabel 6. Antal afholdte VM-forløb samt antal førtidspensionister/ansøgere, der har afsluttet eller er i gang med et forløb i Majoriaq, siden reformen trådte i kraft pr. 1. marts 2019

Tilbud i Majoriaq	Maniitsoq	Sisimiut	I alt Qeqqata
Antal afholdte VM-forløb	6	5	11
Antal førtidspensionister/ansøgere, der er i gang med et VM-forløb	2	2	4
Antal førtidspensionister/ansøgere, der har afsluttet et VM-forløb	5	4	9
Antal førtidspensionister/ansøgere, der er i gang med et arbejdsprøvningsforløb	6	3	9
Antal førtidspensionister/ansøgere, der har afsluttet et arbejdsprøvningsforløb	1	2	3 ¹
Antal førtidspensionister/ansøgere, der er i gang med et revalideringsforløb	2	4	6
Antal førtidspensionister/ansøgere, der har afsluttet et revalideringsforløb	1	3	4

¹ De tilsynsførende vurderer, at der muligvis her kan være en fejl i de tilsendte data. Antallet af førtidspensionister/ansøgere, der er i gang eller har gennemført et revalideringsforløb er højere end antallet af førtidspensionister/ansøgere, der har gennemført et arbejdsprøvningsforløb. Normalt skal en førtidspensionist først igennem et arbejdsprøvningsforløb inden et revalideringsforløb, og dermed burde antallet af færdige eller førtidspensionister/ansøgere i revalideringsforløb ikke være højere end antal førtidspensionister/ansøgere i arbejdsprøvning.

Af tabellerne kan følgende udledes:

- *Overgangsordning (§ 43 stk. 4):*

Jf. Tabel 1 har kommunen pr. 1. kvartal 2019 vurderet/revurderet 223 ud af 309 førtidspensionister under 60 år. Jf. Tabel 4 er kun 16,4 % af kommunens førtidspensionister tilbage på overgangsordningen, hvilket er betragteligt færre sammenlignet med de øvrige kommuner. Dette kunne umiddelbart indikere, at kommunen er nået meget langt med at revurdere alle førtidspensionister på overgangsordningen.

Et nærmere gennemsyn af Tabel 1-2 viser dog, at kommunen allerede ved reformens begyndelsestidspunkt rykkede 187 førtidspensionister fra overgangsordningen over på en anden paragraf. Dette giver et helt andet billede, da det betyder, at antallet af førtidspensionister på overgangsordningen fra 1. kvartal 2016 til 1. kvartal 2019 kun er faldet med 43 førtidspensionister.

Ifølge kommunen foregik flytningen af samtlige 162 førtidspensionister, der blev rykket fra overgangsordningen over på § 9 stk. 2 ved reformens start, uden noget hensyn til dokumentations- eller sagsbehandlingskrav som beskrevet i lovgivningen om førtidspension. Kommunen har derfor i realiteten kun behandlet et forholdsvist lavt antal førtidspensionister på overgangsordningen, da der ikke har været nogen reel sagsbehandling i langt de fleste sager. På baggrund af Tabel 3 vurderer de tilsynsførende, at denne praksis har fundet sted i både Sisimiut og Maniitsoq. Socialforvaltningen i Sisimiut beskriver, at man kun har indkaldt 23 førtidspensionister til møde, hvilket betyder, at der kun har været reel sagsbehandling af 23 førtidspensionssager (dog § 23 og 43. stk. 3 sager undtaget) i Sisimiut. Det er ikke muligt for de tilsynsførende at vurdere, hvor mange af dem startede på overgangsordningen.

Socialforvaltningen i Maniitsoq beskriver, at der ikke har været en eneste revurderingssag i Førtidspensionsudvalget. Det er bl.a. i Førtidspensionsudvalget, at kommunen beslutter, om en sag skal sendes videre til Majoriaq. I et mindre antal sager om førtidspensionister på overgangsordningen har der været en fyldestgørende sagsbehandling. Det gælder sager, hvor kommunen ikke forventede en arbejdssevne. I Maniitsoq har socialforvaltningen ventet med at revurdere førtidspensionister med en forventet arbejdssevne. Der er kun 34 førtidspensionister tilbage på overgangsordningen i Maniitsoq, jf. Tabel 3.

De tilsynsførende konkluderer således, at af de 223 afsluttede sager fra overgangsordningen er det et yderst beskedent antal sager, hvor kommunen har gjort en indsats for at genopbygge arbejdssevnen og få borger i beskæftigelse. På trods af et forholdsvist lavt antal tilbageværende førtidspensionister på overgangsordningen, kan kommunen have meget lang vej endnu, såfremt kommunen beslutter sig for at genbehandle alle de sager, hvor kommunen har truffet afgørelse uden reel sagsbehandling.

De tilsynsførende gør opmærksom på, at det at flytte en førtidspensionist fra en paragraf til en anden er en forvaltningsmæssig afgørelse og skal leve op til kravene herfor.

Socialforvaltningen i Sisimiut har gennemgået sagerne og vurderet, at ud af ca. 190 førtidspensionister er der kun 8-9 førtidspensionister med en arbejdsevne, der er værd at udvikle. Denne vurdering er foretaget uden ressourceprofiler for de resterende borgere. De tilsynsførende vurderer, at dette estimat er yderst tvivlsomt og f.eks. ikke tager højde for, at 22 førtidspensionister har egen årlig aktuel bi-indkomst over 28.000 kr². De tilsynsførendes interviews viser ydermere, at kommunens Majoriaq ligeledes finder estimatet for lavt sat.

Gennemgang af Winformatik side 901 viser, at der fortsat er mindst 10 førtidspensionister på overgangsordningen, som har en årlig aktuel bi-indkomst over 28.000 kr.

Det er ikke muligt for de tilsynsførende at se, hvor stor arbejdsindkomsten udgør af den aktuelle bi-indkomst. Såfremt disse sager ikke allerede er under behandling, henstiller de tilsynsførende til, at kommunen gennemgår disse sager, da der må være arbejdsevne.

Samtale med kommunen viser generelt, at socialforvaltningen i Sisimiut ikke benytter Winformatik side 901 i udvælgelse af sager, udarbejdelse af statistik eller med henblik på at danne et overblik. De tilsynsførende anbefaler, at kommunen fremover benytter sig af denne side, da den giver en lang række nyttige oplysninger om kommunens førtidspensionister.

Kommunen beskriver, at socialforvaltningen generelt har fokuseret sin sagsbehandling på nye ansøgere, mens langt størstedelen af de førtidspensionister, der startede på overgangsordningen, har fået en utilstrækkelig eller ingen sagsbehandling. Kommunen har i høringssvaret på denne tilsynsrapport bemærket, at forvaltningen i Maniitsoq vil omrokere en medarbejder til dette formål. I Sisimiut arbejdes der fremadrettet på en kraftig forbedring. Dette er positivt.

- *Ikke revurderet, over 60 år pr. 1. juli 2016 (§ 43 stk. 3):*

Ved reformens start flyttede kommunen alle førtidspensionister over 60 år fra overgangsordningen til § 43 stk. 3, hvilket er i overensstemmelse med lovens hensigt. Nedgangen i antallet af førtidspensionister på § 43 stk. 3 skyldes overgang til alderspension. § 43 stk. 3 kan ikke tilkendes borgere, der tilkendes førtidspension, efter reformen trådte i kraft.

De tilsynsførende vurderer, at Tabel 1-2 ikke viser nogen forøgelse i antallet på § 43 stk. 3 som udtryk for en korrekt forvaltning.

- *Laveste førtidspension (§ 15), mellemste førtidspension (§16) og midlertidigt højeste førtidspension (§ 19):*

Jf. Tabel 1 har kommunen ikke tilkendt en eneste førtidspensionist laveste eller mellemste førtidspension. Dette er meget langt fra Naalakkersuisuts ambitioner

² Ved bi-indkomst menes indkomst tjent ved siden af førtidspensionen, eksempelvis som arbejdsindkomst, privatpensionsopsparing, arbejdsskadeerstatning osv. Grænsen på 28.000 kr. som indikator er valgt, fordi førtidspensionisten her tjener mere et fritholdelsesbeløbet for førtidspensionen. Den aktuelle bi-indkomst udregnes som A+B indkomst ved siden af førtidspensionen minus standardfradraget på 10.000 kr. Dvs. at førtidspensionister med en aktuel bi-indkomst på 28.000 kr. som regel vil have en A+B indkomst på 38.000 kr. er mere end, hvad man vil kunne tjene ved beskyttet beskæftigelse, og er således ikke i kategori med borgere, der kun kan påtage sig beskyttet beskæftigelse.

om sammenlagt 30 % på enten laveste eller mellemste førtidspension, hvilket generelt bekymrer de tilsynsførende.

Samtale med kommunen viser dog, at Majoriaq slet ikke arbejder efter at få borger på mellemste eller laveste førtidspension, men i stedet efter at få borger i fleksjob og dermed helt ud af pensionssystemet. I Sisimiut er ca. 6 førtidspensionsansøgere kommet i fleksjob. Det er ikke lykkedes for kommunen at få revurderingssager i fleksjob. De tilsynsførende har ikke kunnet få lignende tal fra Maniitsoq. Fleksjobsordningen er dyrere for det offentlige sammenlignet med mellemste eller laveste førtidspension, men hvis det virker bedre, ser de tilsynsførende som udgangspunkt ikke et problem i kommunens praksis. Antallet af beskæftigede førtidspensionister eller førtidspensionsansøgere inkluderet borgerne i fleksjob, er fortsat meget lavt.

Jf. Tabel 5 har kommunen en langt højere andel af førtidspensionister tilkendt efter § 19. Samtale med kommunen viser dog, at socialforvaltningen har misforstået anvendelsen af § 19, og de tilsynsførende vurderer, at samtlige borgere tilkendt efter denne paragraf er fejlplaceret. Socialforvaltningen vurderer, at ingen af kommunens førtidspensionister på § 19 har fået fastsat en arbejdsevne over 25 %.

De tilsynsførende vil minde kommunen om, at § 19 kun anvendes til førtidspensionister, der har fået tilkendt laveste eller mellemste førtidspension, men ikke er i rimelig beskæftigelse, og derfor har behov for en midlertidigt forhøjet førtidspensionssats. Kommunen skal derfor gennemgå samtlige § 19 sager og genoverveje, hvilken paragraf de i stedet skal placeres på.

§ 19 er en regel i førtidspensionslovgivningen, der sikrer, at alle førtidspensionister som minimum har en indkomst på niveau med højeste førtidspension. Hvis en førtidspensionist eksempelvis er tildelt laveste førtidspension, men ikke har fundet et job, kan kommunen med hjemmel i § 19 udbetale et øget førtidspensionsbeløb. På den måde sikres det, at en førtidspensionist ikke vil opleve et økonomisk tab ved at overgå fra højeste til mellemste eller laveste førtidspension.

- *Forløb i Majoriaq*

Af Tabel 6 fremgår det, at antallet af førtidspensionister/ansøgere, der er blevet optaget på et VM-forløb i Majoriaq, er forholdsvist lavt – kun 11 borgere er blevet sendt i VM-forløb. Af disse, er størstedelen nye ansøgere. I Maniitsoq har socialforvaltningen ikke visiteret en eneste revurderingssag til Majoriaq. Det er således et meget beskedent antal førtidspensionsansøgere og endnu færre førtidspensionister fra overgangsordningen, der kommer i et forløb i Majoriaq. Antallet af §§ 15-16 afgørelser eller fleksjobbere er betinget af antal gennemførte afklarings- og revalideringsforløb. Der er således behov for, at flere borgere kommer i VM-forløb og arbejdsprøvning i både Maniitsoq og Sisimiut. Specielt i Maniitsoq er der behov for, at kommunen formår at få flere førtidspensionister fra overgangsordningen i Majoriaq. De tilsynsførende noterer et forholdsvist højt antal afholdte VM-forløb og henstiller til kommunen at få flere førtidspensionister optaget på dem.

De tilsynsførende ser positivt på, at en forholdsvis høj andel af de få førtidspensionister / førtidspensionsansøgere, der begynder i VM-forløb, også kommer videre i arbejdsprøvning jf. Tabel 6. Kommunen bemærker i høringsvaret til denne tilsynsrapport, at der i Maniitsoq på nuværende tidspunkt er 2 sagsbehandlere, der arbejder med revurdering af førtidspensionsager, og at sager fremadrettet bliver visiteret til Majoriaq.

- *Højeste førtidspension (§ 17):*

Jf. Tabel 1 har kommunen aktuelt 40 førtidspensionister på § 17. Samtale med kommunen viser, at langt størstedelen af førtidspensionisterne på § 17 ikke har gennemført et arbejdsprøvnings- og/eller revalideringsforløb. De tilsynsførende vil minde kommunen om, at tilkendelsen af § 17 kræver en arbejdsevnevurdering, som kun kan ske på grundlag af arbejdsprøvning og/eller revalidering.

Kommunen har forklaret, at socialforvaltningen i nogle tilfælde placerer borgere på § 17 i de situationer, hvor borgeren ikke vurderes egnet til at blive sendt videre til Majoriaq, men samtidigt heller ikke kan tilkendes førtidspension efter § 9 stk. 2. Disse borgere burde i stedet være placeret på § 9 stk. 1.

Tabel 3 viser, at andelen af § 17 afgørelser er nogenlunde ens i Sisimiut og Maniitsoq.

En gennemgang af Winformatik side 901 viser, at mindst 7 førtidspensionister tilkendt efter § 17 har en årlig aktuel bi-indkomst over 28.000 kr. Det er ikke muligt for de tilsynsførende at se, hvor stor arbejdsindkomsten udgør af den aktuelle bi-indkomst. Sagsgennemgangen (Del 2) tyder på, at der kan være nogle borgere, der har en arbejdsindkomst, dvs. en vis arbejdsevne. Såfremt disse førtidspensionister ikke allerede er under behandling, henstiller de tilsynsførende til, at kommunen gennemgår disse sager, da der må være en vis arbejdsevne.

Da kommunen ikke har anvendt § 17 korrekt, vil de tilsynsførende afholde sig fra at sammenligne antallet af førtidspensionister tilkendt efter § 17 med de øvrige kommuner. I høringsvaret til denne tilsynsrapport bemærker kommunen, at der vil blive fulgt op på dette.

- *Ingen arbejdsevne (§ 9, stk. 1-2):*

Formålet med førtidspensionsreformen er at få genopbygget førtidspensionisternes arbejdsevne og få flere førtidspensionister med arbejdsevne i beskæftigelse. Dette betyder, at kommunen aktivt skal arbejde for, at så få borgere som muligt bliver tilkendt førtidspension efter § 9 stk. 2.

Jf. Tabel 1 er § 9 stk. 2 klart den mest anvendte paragraf. Tabel 5 viser, at 58 % af kommunens vurderings- eller revurderingssager resulterer i en tilkendelse efter § 9 stk. 2.

§ 9 stk. 2 er tiltænkt de absolut svageste førtidspensionister, hvor det er helt åbenbart, at borgeren ingen arbejdsevne har eller udsigt til at få arbejdsevne. Der er et meget højt antal, som kommunen har vurderet som varigt ude af arbejdsmarkedet. Denne praksis er ikke ualmindelig, og Tabel 5 viser, at 58 % er

nogenlunde på niveau med både Kommune Qeqertalik og Avannaata Kommunia.

Som tidligere beskrevet er det yderst problematisk, at kommunen har foretaget langt størstedelen af deres § 9 stk. 2 afgørelser uden tilstrækkelig sagsbehandling. Kommunen har bl.a. begrundet denne praksis med, at samtlige borgere med handicap på forhånd vurderes til ikke at have nogen arbejdsevne. Samtale med kommunen viser, at socialforvaltningen har kendskab til flere borgere med handicap, der er i fuldtidsarbejde. Alligevel har kommunen tilkendt disse borgere § 9 stk. 2 og dermed erklæret dem uden arbejdsevne. Kommunen bemærker i deres høringssvar, at det var Naalakkersuisut, der ved fremlæggelse af reformen fastslog, at førtidspensionister med handicap skal tilkendes førtidspension efter § 9 stk. 2. Dertil er at bemærke, at dette ikke fremgår af Naalakkersuisuts fremlæggelse af lovforslaget eller bemærkningerne til loven.

Gennemgang af kommunens udtræk fra Winformatik side 901 viser, at mindst 15 førtidspensionister, der er tilkendt førtidspension efter § 9 stk. 2, har en bi-indkomst på over 28.000 kr. Data viser ikke, om denne bi-indkomst stammer fra arbejde eller passiv bi-indkomst som privat pensionsopsparing eller arbejdsskadeerstatning. På baggrund af erfaringer fra andre kommuner finder de tilsynsførende det urealistisk, at ingen af tilfældene drejer sig om arbejdsindkomst. Én af disse borgere arbejder endda på fuldtid i socialforvaltningen. Der er således stor sandsynlighed for, at kommunen har fejlvurderet arbejdsevnen i disse sager. De tilsynsførende henstiller til, at kommunen snarligt revurderer disse sager.

Kommunen har generelt en praksis med ikke at foretage reel sagsbehandling op til en førtidspensionsafgørelse. Denne praksis gælder i særdeleshed for § 9 stk. 2 afgørelser. Jf. lovgivningen skal alle borgere, der tilkendes efter § 9 stk. 2, forinden indkaldes til møde, have udfærdiget ressourceprofiler mv. Kommunen skal i hver enkelt sag tage stilling til, hvordan borgerens arbejdsevne genopbygges jf. dokumentationskravene beskrevet i §§ 5-6 i Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 30. juni 2016 om førtidspension. Kommunens praksis med manglende sagsbehandling lever ikke op til lovgivningen og resulterer i et højt antal afgørelser efter § 9 stk. 2. At flytte en førtidspensionist fra én paragraf til en anden er en afgørelse.

Med undtagelse af § 23 og § 43 stk. 3 giver Inatsisartutlov nr. 40 af 9. december 2015 om førtidspension to muligheder for at tilkende førtidspension til borgere, der af helbredsmæssige årsager ikke kan komme i revalidering. De to muligheder er § 9 stk. 1 og § 9 stk. 2.

§ 9 stk. 2 anvendes til borgere, der varigt er uden arbejdsevne i et sådant omfang, at de formentlig aldrig vil kunne gennemføre et revalideringsforløb. § 9 stk. 1 er tiltænkt borgere, der midlertidigt ikke vil kunne gennemføre et revalideringsforløb.

Winformatik giver ikke mulighed for at registrere afgørelser givet på baggrund af § 9 stk. 1, og derfor kan disse ikke ses i ovenstående tabeller. Det er de tilsynsførendes vurdering, at manglende anvendelse af § 9 stk. 1 giver anledning til, at kommunen fejlplacerer flere af disse borgere på § 9 stk. 2 eller § 17. Kommunen kan dog ikke bebrejdes i dette. I Vejledning til Inatsisartutlov om førtidspension står der på side 16, at sagsbehandlingen skal stilles i bero, og at kommu-

nen således ikke kan afslutte sagen. Dette er en fejl i vejledningen, som Naalakkersuisut påtager sig ansvaret for. § 9 stk. 1 skal tolkes således, at kommunen med hjemmel i § 9 stk. 1, kan undlade at sende borgeren i revalidering og afslutte sagen uden at placere borgeren på § 9 stk. 2. Naalakkersuisut forventer at opdatere vejledningen med dette forhold i løbet af 2020.

Kommunerne skal oprette en afkrydsningsmulighed i Winformatik til registreringer jf. "§ 9 stk. 1". Det skal understreges, at § 9 stk. 2 kun må gives i ganske få tilfælde, da kommunen i praksis erklærer borgeren uarbejdsdygtig resten af borgerens liv, hvilket er et meget vidtgående indgreb.

- *Døgnanbragte (§ 23):*

Andelen af døgnanbragte førtidspensionister ligger jf. Tabel 4-5 på niveau med de øvrige kommuner og giver generelt ikke anledning til bemærkninger fra de tilsynsførende. Jf. Tabel 2 kan der evt. være sket en fejl i april 2018, hvor 18 førtidspensionister er overført fra § 23 til § 9 stk. 2, men efterfølgende flyttet tilbage til § 23.

Generelt viser Tabel 1, at der er en besynderlig nedgang i antallet af førtidspensionister på overgangsordningen. Langt størstedelen af alle kommunens afgørelser i forbindelse med overflytning fra overgangsordningen til specielt § 9 stk. 2 er sket uden sagsbehandling. Såfremt kommunen vælger at genbehandle disse sager ud med en sagsbehandling, der lever op til lovgivningen, har kommunen lang vej endnu og vil ikke kunne formå at sagsbehandle dem inden medio 2021 med det nuværende sagsbehandlingstempo.

Antallet af førtidspensionister på § 9 stk. 2 er højt og følger ikke reformens intention. Samtidigt er antallet af optagne førtidspensionister / førtidspensionsansøgere i forløb i Majoriaq meget lavt. Dette er naturligvis med til at skabe en situation, hvor antallet på § 15, § 16 eller førtidspensionsansøgere i fleksjobs er meget lavt.

Kommunen bør sikre, at så mange førtidspensionister som muligt, der påbegynder et VM-forløb, gennemfører et revalideringsforløb.

Det påhviler kommunen at sikre, at så mange førtidspensionister som muligt får opbygget arbejdsevne i socialforvaltningen, således at de fysisk, psykisk og socialt er i stand til at gennemføre VM-, arbejdsprøvning- og/eller revalideringsforløb i Majoriaq.

Der er aktuelt 39 førtidspensionister med årlig bi-indkomst over 28.000 kr. Dette er de førtidspensionister, som har valgt at have en bi-indkomst. Antallet vil potentielt kunne være større, hvis kommunen gør en reel indsats over for de resterende førtidspensionister. Der er med stor sandsynlighed arbejdskraft, som kommunen ikke formår at udnytte. Dette vil ikke ændre sig, hvis kommunen ikke ændrer sin nuværende sagsbehandlingsgang.

I kommunens hørings svar bemærkes det, at kommunen vil harmonisere proceduren for behandling af nye ansøgninger om førtidspension og ved revurdering, og gennemgå lovgivningen på ny.

Del 3 indeholder en analytisk gennemgang af den kommunale sagsbehandling samt anbefalinger.

Del 2. Gennemgang af førtidspensionsager

De tilsynsførende gennemgik i alt 10 sager i Winformatik samt fysiske sagsmapper.

På dette grundlag bemærkes følgende:

Manglende indhentning af nye lægeerklæringer i revurderingssager

I alle sager skal der indhentes ny lægeerklæring, hvis lægeerklæringen er mere end 1 år gammel. Hvis en lægeerklæring er under 1 år gammel og der er sket en sundhedsmæssig udvikling i sagen, skal der indhentes en ny lægeerklæring.

I mange revurderingssager foreligger der en lægeerklæring, der blev udarbejdet i forbindelse med behandlingen af ansøgning om førtidspension. Lægeerklæringen vil dermed som minimum være et par år gammel og afspejler måske ikke længere borgerens fysiske og psykiske situation. Det er endvidere muligt, at der er kommet nye behandlingsformer, som kan afhjælpe borgeren, hvorfor borger måske ikke længere kan tilkendes førtidspension.

Med de nye regler for førtidspension er der blevet udarbejdet en ny skabelon til lægeerklæring (Lægeerklæring til afdækning af arbejdsevne, jf. lov om førtidspension, bilag 4 til Vejledning til Inatsisartutlov om førtidspension), som skal anvendes i alle sager om førtidspension.

De tilsynsførende har noteret, at den nye skabelon i flere sager ikke anvendes, men at det i stedet er en gammel skabelon, der anvendes.

I en række sager har de tilsynsførende noteret, at lægeerklæringen, der foreligger på sagen, er fra henh. 1997, 2004 og 2008. Der er således ikke indhentet nye lægeerklæringer i disse sager. De tilsynsførende finder det kritisabelt, at der ikke er indhentet nye lægeerklæringer i disse sager.

Manglende lægeerklæring i § 9 stk. 2 sag

De tilsynsførende konstaterer i en sag (§ 9 stk. 2), at der ikke foreligger en lægeerklæring på sagen.

De tilsynsførende finder dette kritisabelt.

Manglende ressourceprofil i § 9 stk. 2 sager

Der skal udarbejdes en ressourceprofil som led i afklaringsforløbet i socialforvaltningen.

I en række § 9 stk. 2 sager, de tilsynsførende har gennemgået, foreligger der ikke en ressourceprofil på sagen i Winformatik.

Når ressourceprofil ikke foreligger, og når der i nogle tilfælde ikke er indhentet ny lægeerklæring, er det meget vanskeligt for de tilsynsførende at vurdere, om sagen er behandlet korrekt, og om der er tilstrækkelig dokumentation for tilkendelse efter § 9 stk. 2. De tilsynsførende finder dette stærkt kritisabelt og vil henstille til, at der fremadrettet udfyldes ressourceprofiler.

Borgere tilkendt efter § 9 stk. 2

De tilsynsførende bemærker, at det kun er i sager, hvor det er helt åbenbart, at borger ingen arbejdsevne har, at man skal tilkendes efter § 9 stk. 2. Der henvises til bemærkninger til lovforslaget til § 9 stk. 2.

I sager, hvor det ikke er dokumenteret og/eller åbenbart, at borgeren ingen arbejdsevne har og ikke på sigt vil kunne udvikle arbejdsevnen, skal borgeren påbegynde et afkla-

rings-, arbejdsprøvnings- og revalideringsforløb, hvor formålet er at afdække arbejdsevnen, at styrke og at udvikle arbejdsevnen.

Formålet med de nye regler er bl.a. at få flere borgere med nogen eller lidt arbejdsevne ud på arbejdsmarkedet, herunder på mellemste (§ 16) og laveste (§ 15) førtidspension. De tilsynsførende har gennemgået en række § 9 stk. 2 sager.

Som det også fremgår i ovenstående, mangler der nye lægeerklæringer og ressourceprofiler på en række sager. Det er derfor vanskeligt for de tilsynsførende at vurdere, om sagen er behandlet korrekt, og om der er tilstrækkelig dokumentation for tilkendelse efter § 9 stk. 2.

I en sag foreligger der ikke en række dokumenter, herunder f.eks. ny lægeerklæring, ressourceprofil. Det er derfor uklart, om der er blevet udarbejdet en ressourceprofil. Det er de tilsynsførendes vurdering, at der ikke har fundet nogen sagsbehandling sted, men i stedet er borgeren blevet rykket over på § 9 stk. 2. Dette er stærkt kritisabelt.

I en sag er en borger flyttet fra Avannaata Kommunia til Qeqqata Kommunia. Qeqqata Kommunia har modtaget alle relevante dokumenter fra Avannaata Kommunia. Dokumentationen er fyldestgørende. Borger har været i revalidering med en meget tydelig arbejdsevne. Qeqqata Kommunia har imidlertid tilkendt borgeren førtidspension efter § 9 stk. 2. Dette er meget kritisabelt.

I en sag er en borger med fysisk handicap (sidder i kørestol) tilkendt § 9 stk. 2. Borgeren arbejder imidlertid i kommunen og har en årlig bi-indkomst på 182.857 kr. Der foreligger i sagen ikke en række dokumenter, herunder f.eks. ny lægeerklæring, ressourceprofil mv. Eftersom borger har arbejdsevne og en høj bi-indkomst på over 180.000 kr., kan borgeren ikke tilkendes § 9 stk. 2. Det er de tilsynsførendes vurdering, at der ikke har fundet nogen sagsbehandling sted, men i stedet er borgeren blevet rykket over på § 9 stk. 2, hvilket de tilsynsførende finder stærkt kritisabelt. Det er positivt, at borgeren er i fuldtidsbeskæftigelse.

I en sag er en borger ved en fejl tilkendt § 17, men skulle have været tilkendt efter § 9 stk. 2.

Ifølge lægeerklæring, som er udfyldt med en gammel skabelon, er borgers arbejdsevne nedsat i nogen grad. De tilsynsførende vurderer, at borger skulle have været i Majoriaq med henblik på at afdække og styrke arbejdsevne, men borger har ikke været i Majoriaq. Det er muligt, at borger ikke har været i Majoriaq pga. alder (59 år), men det fremgår dog ikke af sagen. Borger skulle være tilbudt genoptræning.

I indstillingen til socialudvalget står der, at man indstiller til § 9 stk. 2, selvom det i lægeerklæringen fremgår, at borgers arbejdsevne kan genopbygges. Af sagen forstår de tilsynsførende, at borger har fin mulighed for at genvinde arbejdsevne. Kriteriet for, at lidelsen skal være varig, er således ikke opfyldt.

De tilsynsførende vurderer, at borgeren skulle have været i Majoriaq, eftersom det i lægeerklæringen fremgår, at borger har nogen arbejdsevne. Ifølge lægeerklæringen er tilstanden ikke varig, da den kan forbedres via genoptræning ved fysioterapi.

De tilsynsførende finder det kritisabelt, at borgeren er blevet tilkendt førtidspension efter § 9 stk. 2.

Manglende dokumentation for tilkendelse af § 17

En række borgere har fået tilkendt førtidspension efter § 17. Dette forudsætter, at der er fastsat en arbejdsevne på 0-25 %. Der er imidlertid manglende dokumentation for, at borgerne har fået en arbejdsevnevurdering. I den ene sag vurderer de tilsynsførende, at der er tale om en fejl, da borger skulle have været tilkendt § 9 stk. 2.

Borgerne har imidlertid ikke været i Majoriaq. Der er manglende dokumentation, herunder nye lægeerklæringer, ressourceprofil i den ene sag mv. Der foreligger heller ikke udtalelser mv. fra Majoriaq, eftersom borgerne ikke har været i Majoriaq.

Det er derfor usikkert, om der er dokumentation for en tilkendelse af førtidspension, jf. Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 30. juni 2016 om førtidspension om bl.a. arbejdsevne (§ 1), ressourceprofil (§ 4), beskrivelse, udvikling og vurdering af ressourcer (§ 5), dokumentation (§ 6) mv.

De tilsynsførende vurderer, at der er et manglende grundlag for afgørelsen, herunder fastsættelse af arbejdsevne og tilkendelse af førtidspension.

De tilsynsførende finder dette kritisabelt.

I en sag er borger blevet tilkendt § 17, men i lægeerklæringen, som er fra 1997, fremgår det, at borger er sund og rask, udover at sidde i kørestol, altså at borger har en vis arbejdsevne. Borger har fuldtidsarbejde på et bibliotek og har en arbejdsindkomst på omkring kr. 284.000 og får dermed 0 kr. udbetalt i førtidspension.

Jf. ovenstående mangler der en række dokumenter på sagen, herunder ny lægeerklæring, ressourceprofil, udtalelse fra Majoriaq, fastsættelse af arbejdsevne, afgørelsesbrev mv. Der er dermed et manglende grundlag for afgørelsen. De tilsynsførende kan ikke vurdere, om sagen er behandlet korrekt. De tilsynsførende finder det positivt, at borger er i fuldtidsbeskæftigelse, men det er tvivlsomt, om borger kan tilkendes førtidspension, når borger åbenlyst har arbejdsevne.

Manglende opdatering af side 904 i Winformatik

Det er vigtigt, at dokumenter foreligger på sagen i Winformatik. Tilsvarende skal side 904 i Winformatik opdateres. I en række sager har de tilsynsførende noteret, at side 904 i Winformatik ikke er blevet opdateret. De tilsynsførende henstiller til, at kommunen fremadrettet opdaterer side 904 i Winformatik i alle sager.

I kommunens hørings svar fremgår det, at kommunen vil få opdateret side 904 i Winformatik

Manglende partshøring af borgere

Kommunen skal inddrage borger i sagsbehandlingen, herunder partshøre borger, jævnfør § 19 i Landstingslov nr. 8. af 13. juni 1994 om sagsbehandling i den offentlige forvaltning. Endvidere fremgår det i Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 30. juni 2016 om førtidspension § 6, hvilken dokumentation der skal foreligge, når der træffes afgørelse om arbejdsevne, arbejdsevneprocent og førtidspension. Herunder skal der foreligge en redegørelse for personens egne bemærkninger til dokumentationen.

I samtlige sager, de tilsynsførende har gennemgået, foreligger der ikke en partshøring. Ifølge socialforvaltningen er der ikke en praksis med at partshøre borger.

De tilsynsførende finder dette kritisabelt. De tilsynsførende henstiller til, at kommunen fremadrettet partshører borgere inden afgørelsen.

Manglende afgørelsesbreve til borgere

Når der er truffet afgørelse i sagen, skal borger have tilsendt et afgørelsesbrev, som skal indeholde en klagevejledning.

I en række sager kunne afgørelsesbrevet ikke forefindes på sagen i Winformatik.

De tilsynsførende finder dette kritisabelt. Kommunen fastslår i hørings svaret, at det er fast procedure at sende borgeren afgørelsesbreve ifm. afgørelser. Disse breve var dog ikke på sagerne ved tilsynets sags gennemgang.

Forkert tilkendelse i sag om § 19

I en sag er en borger ved en fejl blevet tilkendt efter § 19, men borger skulle have været tilkendt efter § 9 stk. 2. De tilsynsførende henstiller til, at kommunen får rettet fejlen. De tilsynsførende vil fremhæve, at sagen i øvrigt er meget uddybende, grundig og giver et godt billede af sagen og er et godt eksempel til efterfølgelse.

Forkert tilkendelse i sag om borger over 60 år

I en sag er en borger, der var fyldt 60 år ved lovens ikrafttrædelse den 1. juli 2016, tilkendt § 9 stk. 2. Borger skulle i stedet have været tilkendt § 43 stk. 3 set i lyset af borgers alder, med mindre borger selv har ønsket at komme i revalidering. Det fremgår ikke af sagen, at det skulle være tilfældet. De tilsynsførende vil henstille til, at kommunen får rettet fejlen og tilkender borger § 43 stk. 3. Borger skal tilbydes en revurdering af arbejdsevnen.

Sag, hvor der blev givet afslag

I en sag om ansøgning om førtidspension, som de tilsynsførende har gennemgået, har borger fået afslag. Af sagen fremgår det, at borgeren skulle indstilles til § 17. Der foreligger en ressourceprofil og en lægeerklæring på sagen, men de tilsynsførende kan ikke finde dokumentation for, hvorfor borger skulle tilkendes § 17. Der skulle ifølge socialforvaltningen foreligge en udtalelse/referat fra et møde i Pensionsudvalget på kommunens K-drev, som de tilsynsførende ikke har haft adgang til. De tilsynsførende finder det kritisabelt, at borger har været indstillet til § 17, bl.a. set i lyset af, at borger ikke har været i Majoriaq, og ikke har fået fastsat en arbejdsevneprocent mv. Der henvises endvidere til ovenstående afsnit om manglende dokumentation for tilkendelse af § 17.

De tilsynsførende henstiller til, at der iværksættes et andet relevant forløb for borger, bl.a. med afsæt i lægeerklæring, hvor det fremgår, at borger har god mulighed for at genvinde sin arbejdsevne efter 1-2 år.

Lang sagsbehandlingstid

Det bør tilstræbes, at der er fremdrift i sagsbehandlingen, og at sager ikke trækker ud.

I en sag har en borger ansøgt om førtidspension ultimo 2016. I februar 2017 får borger lavet en lægeerklæring, i maj 2017 får borger lavet en ressourceprofil. I oktober 2017 træffes den endelige afgørelse.

Borger har ikke været i Majoriaq. Hvis borger havde været gennemgået et afklaringsforløb og været i Majoriaq, ville dette kunne forklare den lange sagsbehandlingstid.

De tilsynsførende finder den lange sagsbehandlingstid kritisabel, især set i lyset af, at borger ikke har været i Majoriaq.

Uafsluttet sag

De tilsynsførende gennemgik en påbegyndt, men uafsluttet sag, hvorfor borger er på overgangsordning (§ 43 stk. 4). Borger er handicappet og har modtaget førtidspension

længe. De tilsynsførende vurderer, at sagen endnu ikke er påbegyndt. De tilsynsførende finder det positivt, at der foreligger en handicaphandleplan. Handicaphandleplanen fastslår, at borgers eneste udfordring for at arbejde, er, at borger er døv. Af sagen fremgår det endvidere, at borger tidligere har været i revalidering, ligesom der har været iværksat forskellige tiltag. Borger har en bi-indkomst på 107.019 kr. Borger arbejder som dørmænd i andre byer, men borger kan ikke få job i byen, da ingen vil ansætte borger pga. borgers døvhed. Ifølge kommunen har man indtil videre ventet med at sagsbehandle de førtidspensionister, som man forventer, har en arbejdsevne, hvilket er grunden til, at sagen endnu ikke er påbegyndt.

Med hensyn til det videre sagsforløb vil de tilsynsførende understrege, at borger har en høj arbejdsevne, jf. borgers bi-indkomst på over 100.000 kr. De tilsynsførende vurderer, at socialforvaltning og Majoriaq skal arbejde tæt sammen for at finde relevant beskæftigelse, eventuelt i kommunen, hvor der tages hensyn til borgers døvhed.

Det bemærkes, at manglende lokale beskæftigelsesmuligheder ikke kan tillægges vægt ift. afgørelse af borgers arbejdsevne, jf. § 1 stk. 3 i Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 30. juni 2016 om førtidspension. De tilsynsførende opfordrer til, at der snarest bliver fulgt op på sag, således at sagen kan afsluttes.

Del 3. Analytisk gennemgang af den kommunale sagsbehandling

På baggrund af interviews, sagsgennemgang samt gennemgang af de kvantitative data kan der opstilles tre hovedudfordringer, hvor kommunens håndtering af lovgivningen adskiller sig fra lovens indhold og hensigt:

- Påfaldende få førtidspensionister vurderes/revurderes til laveste og mellemste førtidspension eller fleksjob, og påfaldende mange førtidspensionister vurderes/revurderes efter § 9 stk. 2 eller højeste førtidspension generelt.
- Antallet af årlige revurderingssager med en tilstrækkelig sagsbehandling er for lille til, at kommunen – med samme tempo - vil kunne have revurderet alle inden medio 2021. Dermed er det tvivlsomt, om kommunen kan leve op til § 43 stk. 1 i Inatsisartutlov nr. 40 af 9. december 2015 om førtidspension.
- Der er mange mangler i den kommunale sagsbehandling, hvor langt de færreste afgørelser bygger på den lovpligtige indhentning af oplysninger om borgeren.

Det er på baggrund af en lang række faktorer, at ovenstående hovedudfordringer opstår. Faktorerne vil blive beskrevet i nedenstående rækkefølge ud fra den kronologiske sagsgang for behandlingen af en førtidspensionssag.

Fase 0 – Udformning af strategi og styrkelse af organisering

De tilsynsførende har følgende at bemærke:

Manglende strategisk opfølgning og fokus på ledelses niveau

Sagsbehandling af et så stort antal førtidspensionister inden for en 5-årig periode kræver, at kommunen har en strategisk tilgang og lægger en plan for, hvordan man vil revurdere ca. 350 førtidspensionister, foruden behandling af nye ansøgere.

Det er vigtigt, at kommunens ledelse tager ejerskab og er med til at lægge strategien for, hvordan reformen skal implementeres.

De tilsynsførende finder dog ikke tegn på en overordnet strategi for, hvordan kommunen på tværs af forvaltningerne vil løse opgaven. Det nærmeste kommunen kommer på en

overordnet plan, er, at socialforvaltningen har gennemgået de eksisterende førtidspensionssager og vurderet hvor mange af dem, der på baggrund af kommunens eksisterende kendskab til borgerne, muligvis har en arbejdsevne. Dette er gjort ud fra et yderst begrænset grundlag, da man ikke har indkaldt borgerne til de lovpligtige møder. Gennemgangen har også resulteret i, at socialforvaltningen i Sisimiut vurderer, at kun 8 førtidspensionister kan sendes i Majoriaq forløb. Dette er et påfaldende lavere antal og formentlig forkert. At mere end 8 førtidspensionister sandsynligvis har arbejdsevne, understøttes af, at 21 førtidspensionister alene i Sisimiut med bygder har en årlig aktuel biindkomst på over 28.000 kr. De tilsynsførende finder, at kommunen ikke har lagt en plan for, hvordan kommunen vil nå at kunne revurdere alle førtidspensionister til tiden.

Der er tilsyneladende ikke en klar opgavefordeling mellem socialforvaltning og Majoriaq ift., hvem der skal levere hvad hvornår, f.eks. hvor mange lægeerklæringer, der skal laves om året, hvor mange VM-forløb Majoriaq skal gennemføre, og hvor mange vurderings- og revurderingssager en sagsbehandler skal have påbegyndt pr. kvartal mv. Planlægningen foregår ad hoc fra sag til sag.

Området lader heller ikke til at have nævneværdig ledelsesfokus, når mange førtidspensionister mangler at blive revurderet og så få kommer på laveste/mellemste førtidspension. Dette hindrer sandsynligheden for, at kommunen når at blive færdig inden medio 2021 med revurderingsopgaven.

I kommunens høringssvar fremgår det, at kommunen fremover vil søge at styrke det tværfaglige samarbejde.

Manglende procedure og unødige flaskehalse

Implementeringen af førtidspensionen er præget af mangelfuldt tværfaglig samarbejde og koordinering mellem socialforvaltningen, sundhedssystemet og Majoriaq³. Kommunen har ikke formået at gennemføre en proces, hvor socialforvaltningen, Majoriaq og sundhedsvæsenet er blevet enige om en fast arbejdsgang og en fast arbejdsfordeling. Dette resulterer i en langsom sagsbehandling, da der hurtigt opstår flaskehalse og ventetid, hver gang en sag går fra en forvaltning til en anden. Der er ligeledes uenigheder mellem socialforvaltningen og Majoriaq om procedure for sagsbehandlingen, hvem skal levere hvad, og hvornår/om en borger er klar til at blive overdraget fra én forvaltning til en anden. Fra kommunens øverste ledelse er man tilsyneladende ikke gået ind i sagen og har foretaget en afklaring. Dette er med til at skabe en ineffektiv sagsgang med få afsluttede vurderings- og revurderingssager og endnu færre på mellemste og laveste førtidspension.

Derudover har der heller ikke i tilstrækkelig grad været en proces, hvor forvaltningerne på tværs af kommunens to byer er blevet enige om en fælles sagsgang. Dette kan give anledning til en uensartet praksis. Der er derudover gode erfaringer i hver by, som er værd at give videre. Dette lader ikke til at være blevet gjort.

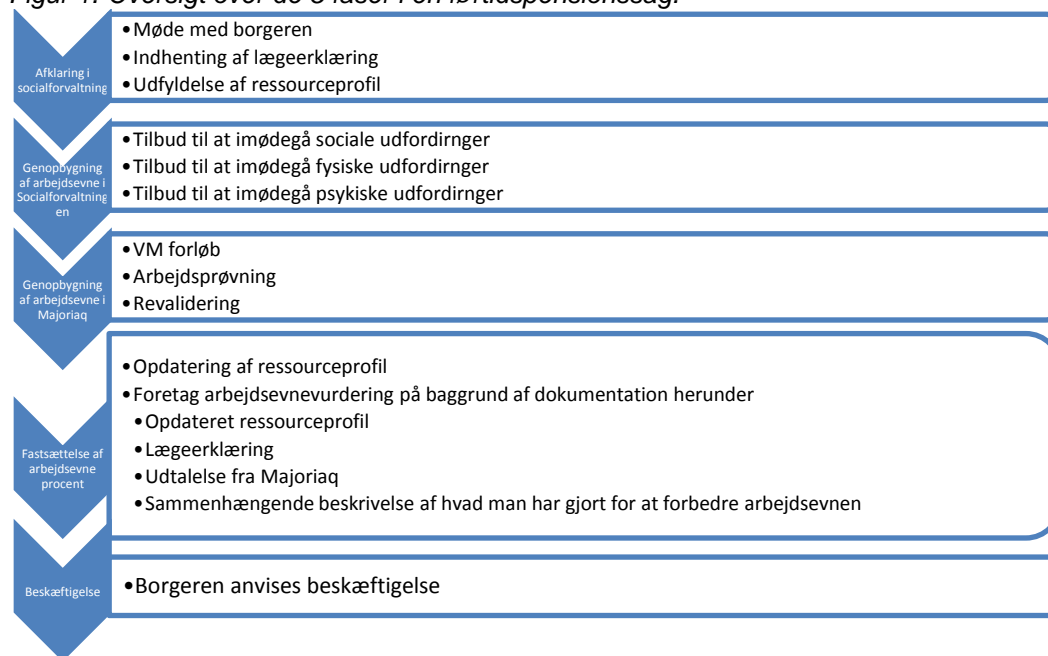
Som det fremgår af Figur 1 nedenstående, skal en førtidspensionssag igennem op til 5 faser, såfremt borgeren vurderes at have arbejdsevne. Såfremt borgeren tilkendes efter § 9 stk. 1-2, § 23 eller § 43. stk. 3, springes nogle af faserne over.

³ Manglende samarbejde med Majoriaq er primært et problem der forefindes i Sisimiut. I Maniitsoq vurderer de tilsynsførende, at kommunikationen er væsentligt bedre.

Ifølge kommunen burde en førtidspensionssag i princippet og ideelt set ikke tage mere end 1-2 måneder at behandle, såfremt borger ikke henvises til Majoriaq. Såfremt borger skal i arbejdsprøvning og revalidering i Majoriaq, bør sagsbehandlingstiden ideelt set maksimalt tage 6-12 måneder. Men pga. mange flaskehalse og ventetider mellem hver fase er sagsbehandlingen i praksis dog ofte betydelig længere. Derudover har kommunen indført en muligvis unødvendig lang revalideringsperiode. Med kommunens nuværende praksis, tager en sag over 2 år at afslutte, såfremt borgeren skal igennem alle fem faser.

I kommunens høringssvar fremgår det, at kommunen fremover vil arbejde på øget harmonisering mellem de to byer.

Figur 1. Oversigt over de 5 faser i en førtidspensionssag.

Det er tvivlsomt, om kommunen får afsluttet revurderingssagerne korrekt inden medio 2021. Derudover anvender kommunen ikke hele den øremærkede bevilling

Kommunen havde ved årets start 5 sagsbehandlere ansat på førtidspensionsområdet. Det er dog kun 2 af disse sagsbehandlere, der sidder med vurdering og revurdering af kommunens førtidspensionssager, mens de resterende kun har at gøre med beregninger og genberegninger af det udbetalte pensionsbeløb og behandler således ikke vurderings- eller revurderingssager. Ved de tilsynsførendes besøg, havde kommunen for nyligt nedlagt den stilling, der foretager revurderinger og vurderinger i Sisimiut. I praksis varetages den af et midlertidigt vikariat, hvilket dog udløber inden for en kort periode. I praksis var der ved de tilsynsførendes besøg således kun to sagsbehandlere til varetagelse af revurderings- og vurderingsopgaven, og den ene forventes nedlagt, når vikariatet udløber. Ved de tilsynsførendes besøg i Sisimiut kunne der ikke gives klart svar på, hvordan vurderings- og revurderingsopgaven skal varetages i fremtiden, når vikariatet udløber.

Den nedlagte stilling i Sisimiut blev oprettet ifm. førtidspensionsreformen og besat kort efter reformens ikrafttræden.

Jf. Tabel 1 er der kun 56 førtidspensionister tilbage på overgangsordningen pr. 1. februar 2019. Kommunen har således i perioden juli 2016 afsluttet 256 revurderingssager og derefter i august 2016 – februar 2019 afsluttet mindst 43 revurderingssager. Det skal understreges, at ifølge lovgivningen medregnes som afslutning på en revurderingssag at flytte en førtidspensionist fra overgangsordningen til en anden paragraf.

Med den nuværende hastighed kommunen afslutter revurderingssager, vil det være vanskeligt men ikke umuligt at nå alle inden medio 2021. Udfordringen er, at kommunen har et betydeligt efterslæb med et meget stort antal sager, som er registreret som færdigbehandlede, men i praksis ikke har haft nogen reel sagsbehandling, der kan leve op til dokumentationskravet i §§ 5-6 i Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 30. juni 2016 om førtidspension. Et helt åbenlyst udtryk for den manglende sagsbehandling er bl.a., at kommunen i reformens første måned har kunnet afslutte 256 sager. Interviews med kommunen viser, at kommunen ikke har lavet en reel afdækning af disse borgeres arbejdsevne og slet ikke forsøgt at genopbygge deres arbejdsevne som led i en førtidspensionssag. Såfremt disse sager genbehandles, vil der være et meget stort tilbageværende arbejde.

Som tidligere beskrevet, er det kun et meget beskedent antal førtidspensionister, der får genopbygget arbejdsevnen og kommer i arbejde. Hvis kommunen skal kunne fastholde eller øge det nuværende sagsbehandlingstempo, vurderer de tilsynsførende, at der er brug for, at kommunen anvender hele den øremærkede bevilling til området. Dette gør sig i særdeleshed gældende, hvis kommunen gør sig forhåbninger om at øge antallet af §§ 15-16 afgørelser eller fleksjobbere blandt de tilbageværende revurderingssager.

Ifm. implementeringen af førtidspensionsreformen gav Naalakkersuisut to separate øremærkede bevillinger til styrkelse af den socialfaglige sagsbehandling af førtidspensionssager, jf. nedenstående Tabel 11, netop for at imødekomme ressourcebehovet forbundet ved øget sagsbehandling og behov for arbejdsevneopbyggende tilbud mv.⁴ Kommunen har anvendt midlerne til at ansætte en sagsbehandler i Sisimiut, der udelukkende sidder med revurderinger og vurderinger, hvilket de tilsynsførende finder positivt. De tilsynsførende vurderer, at dette løber op i en årlig merudgift på ca. 450.000 kr. Stillingen er dog opsagt i 2019, hvilket giver et forbrug på 0 kr. i 2019-2020. Kommunen vil således i perioden 2016-2020 have brugt 1.350.000 kr., selvom kommunen i perioden har fået bevilliget ca. 3.600.000 kr. Det vurderes således, at socialforvaltningen kun i meget begrænset omfang har fået tilført/anvendt de øremærkede ressourcer til førtidspensionsområdet i 2016-2020, selvom der ellers har været massivt brug for dem. Generelt er de tilsynsførende meget overrasket over, at kommunen kun har sat to stillinger i socialforvaltningen af til hele revurderings- og vurderingsopgaven i 2016-2018 og kun én fra 2019 og frem.

Kommunen lader ikke til at have forstået, at Naalakkersuisuts bevilling rækker helt til 2020. Dette gør de tilsynsførende hermed opmærksom på.

⁴ Det er vigtigt, at disse to bevillinger ikke forveksles med bevillingen givet til kommunernes arbejde med revalidering af et øget antal førtidspensionister ifm. førtidspensionsreformen

Tabel 11. Oversigt over bevilling til styrkelse af socialfaglig sagsbehandling af førtidspensionssager fordelt via bloktilskuddet

	Kujalleq	Sermersooq	Qeqqata	Qaasuitsup	Avannaata	Qeqertalik	I alt
2016	431.130	1.106.817	543.052	1.019.001			3.100.000
2017	864.148	2.210.066	1.100.702	2.025.084			6.200.000
2018	613.906	1.711.815	828.564		934.898	610.818	4.700.000
2019	417.979	1.165.491	564.128		636.526	415.876	3.200.000
2020	417.979	1.165.491	564.128		636.526	415.876	3.200.000
I alt	2.745.142	7.359.680	3.600.574	3.044.085	2.207.950	1.442.570	20.400.000

I kommunens høringssvar fremgår det, at kommunen har handlet på dette og anvendt bevillingen til at ansætte flere medarbejdere. De tilsynsførende ser meget positivt på dette.

Manglende uddannelse af medarbejdere

De tilsynsførende vurderer, at sagsbehandlerne i socialforvaltning og Majoriaq har en fornuftig forståelse af selve reformen formål og har beskæftigelse af førtidspensionisten som hovedformål. Sagsbehandlerne i socialforvaltningerne har dog ikke fået nogen grundig indføring i førtidspensionsreformen.

Sagsbehandlerne har skullet sætte sig ind i lovgivningen på egen hånd. De tilsynsførende finder dette kritisabelt. Det har bevirket, at kommunen er kommet sent i gang med sagsbehandlingsarbejdet, særligt ift. at få borgere visiteret til Majoriaq. Et lavt antal visiteringer og gennemførsler af forløb i Majoriaq er udslagsgivende i et lavt antal førtidspensionister på mellemste og laveste førtidspension eller i fleksjob.

De tilsynsførende finder, at medarbejderne i socialforvaltningen har en række misforståede fortolkninger af førtidspensionslovgivningen, og hvordan reglerne skal anvendes. Dette er alvorligt og har været en vigtig årsag til, at et meget stort antal sager er blevet afsluttet uden reel sagsbehandling. De tilsynsførende vil understrege, at manglende viden om lovforklaringen ikke kan bebrejdes sagsbehandlerne, men kommunen, som ikke har evnet at uddanne sagsbehandlerne og foretage løbende sparring og opfølgning ift. den meget store opgave, de er blevet ansat til.

En revurdering eller vurdering kræver, at sagsbehandleren kan understøtte en proces, hvor borgeren så vidt muligt får løst sociale udfordringer mv., som udgør en barriere for, at borgeren kan komme tilbage på arbejdsmarkedet. Sagsbehandleren skal være fagligt klædt på til f.eks. at motivere borgeren til at gennemføre et forløb i socialforvaltningen og Majoriaq. De tilsynsførende vurderer, at der også her er et kompetencegab, men kan dog ikke fastslå, hvor stort dette er.

Anbefalinger

Følgende kan anbefales:

- *En tværfaglig strategi i hele kommunen*
Kommunen skal agere som helhed, hvilket kommunens ledelse er ansvarlig for. På ledelsesniveau vil det være hensigtsmæssigt at lave en forpligtende plan for det videre strategiske arbejde. Dette omfatter bl.a. opstilling af milepæle og systematisk opfølgning for hele kommunens indsats.
Socialforvaltning, Majoriaq og sundhedsvæsen skal koordinere med hinanden og tilrettelægge deres indsats, så milepælene nås og ventetid mellem hvert for-

løb minimeres. Det kan eksempelvis planlægges, hvor mange ressourceprofiler socialforvaltningen udfylder på hvilket tidspunkt, koordineret med hvor mange lægeerklæringer, sundhedssystemet skal levere og hvor mange VM-forløb og arbejdsprøvningspladser, Majoriaq skal tilbyde i en given periode mv. Dette skaber effektivitet, der ideelt set vil kunne nedbringe ventetid og bibeholde opbygget momentum i hele sagsbehandlingen.

Eksempelvis må hele processen ikke gå i stå, mens kommunen venter f.eks. 2 mdr. på en lægeerklæring eller et revalideringsforløb. Dette kan kommunen planlægge sig ud af.

- *Kommunens ledelse skal tage ejerskab og fastsætte procedurer for sagsbehandling*
Socialforvaltningen og Majoriaq skal have fælles retningslinjer og enighed om hvem, der leverer hvad hvornår og enighed om, hvornår en borger er klar til at gå fra én forvaltning til en anden. Såfremt socialforvaltningen og Majoriaq fortsat ikke kan blive enige om en fælles procedure for sagsbehandling mv. af en førtidspensionssag, må kommunens øverste ledelse gå aktivt ind og være med til at afklare uenigheder.
- *Kommunen skal anvende hele bevillingen*
Kommunen har ikke anvendt hele den øremærkede bevilling i perioden 2016-2018. Dette kan have været medvirkende til at skabe et efterslæb, samt manglende muligheder for tilbud i Fase 2. Kommunen kan overveje at allokere flere ressourcer til området, hvis kommunen skal udføre en korrekt sagsbehandling af de resterende førtidspensionister på overgangsordningen og få flere på laveste eller mellemste førtidspension. De tilsynsførende minder kommunen om, at bevillingen rækker til 2020.
- *Kommunen skal sikre sig den tilstrækkelige socialfaglige kompetence hos alle sagsbehandlere*
Det kræver en høj socialfaglighed at gennemskue, hvad der præcist skal til for, at en borger får genopbygget viljen og evnen til at kunne genindtræde på arbejdsmarkedet. De tilsynsførende anbefaler, at kommunen undersøger eventuelle kompetencegab i socialforvaltningen, med fokus på om sagsbehandlere har den tilstrækkelige socialfaglighed. Her kan bl.a. foreslås sparring med andre kommuner, hvor medarbejdere og ledere på området mødes og udveksler erfaringer på tværs af kommuner.

Fase 1 – Afklaringsforløb i socialforvaltningen

De tilsynsførende har følgende at bemærke:

Mangler i sagsforløbet

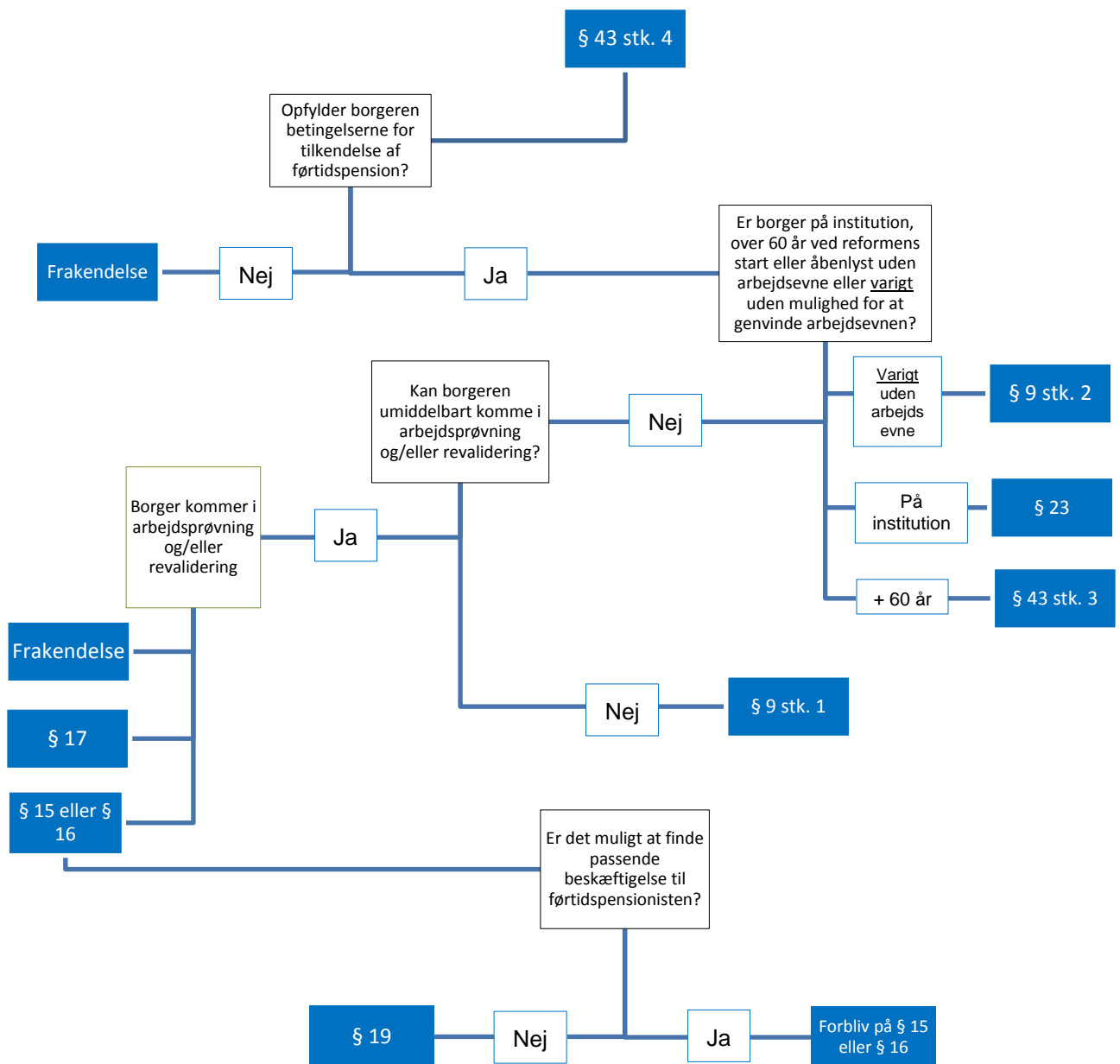
Socialforvaltningen skal i afklaringsforløbet indkalde borger til møde med samtlige førtidspensionister / førtidspensionsansøgere, indhente lægeerklæring, udfylde en ressourceprofil og informere om det videre forløb.

Den eneste undtagelse er førtidspensionister, der var over 60 år ved reformens start, og som ikke ønsker tilbud om revalidering, eller hvis borger er anbragt på døgninstitution.

De tilsynsførende finder, at kommunens sagsforløb på en række punkter adskiller sig fra loven.

Med afsæt i lovgivningen vil et forenklet sagsforløb umiddelbart se således ud:

Figur 2. Oversigt over sagsforløb i en revurderingssag⁵

Med undtagelse af § 43 stk. 3 og § 23 sager skal der i alle vurderings- og revurderingssager afholdes møde med borgeren, indhentes lægeerklæringer, udfyldes ressourceprofiler mv. Der skal være en grundig vurdering af, hvilke tiltag kommunen kan iværksætte for at styrke borgerens arbejdsevne samt udarbejde en samlet beskrivelse sagsforløb, jf.

⁵ I nærværende figur indgår § 9 stk. 1. Tilsynsrapporten tager udgangspunkt i, at kommunen fremover kan anvende § 9 stk. 1.

§§ 5-6 i Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 30. juni 2016 om førtidspension. Kommunens egne udsagn angiver, at der eksempelvis i Sisimiut kun er 20 sager, hvor kommunen både har indkaldt til møder, indhentet nye lægeerklæringer, udarbejdet ressourceprofiler, reelt forholdt sig til hvordan borgeren kan komme tættere på arbejdsmarkedet osv. De 20 sager skal ses i sammenhæng med, at kommunen pr. 1. februar 2019 har afsluttet mindst 140 sager, der er registreret under §§ 9-19 jf. Tabel 1. Det burde ellers have været alle 140 sager, der blev behandlet efter §§ 5-6 i Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 30. juni 2016 om førtidspension. Billedet ser mere positivt ud i Maniitsoq, men sagsbehandlingen her bærer stærkt præg af manglende praksis for tilstrækkelig sagsbehandling.

De tilsynsførende vurderer, at kommunen jf. eget udsagn har undladt denne praksis i en stor del af sagerne, særligt ifm. de mange § 9 stk. 2 sager og sager hvor en førtidspensionist er omfattet af handicaplovgivningen og derfor er revurderet direkte til højeste førtidspension. Som tidligere nævnt er dette særligt tydeligt i de 162 § 9 stk. 2 sager, som kommunen afsluttede i løbet af reformens første måned jf. Tabel 1. Afslutning af sagerne er sket på trods af, at flere af borgerne sandsynligvis har en arbejdsindkomst. Det er meget vigtigt, kommunen kun anvender § 9 stk. 2 som sidste udvej, da en omfattelse af § 9 stk. 2 hæmmer sandsynligheden for, at disse borgere nogensinde kommer tilbage på arbejdsmarkedet. Tilbagevenden til arbejdsmarkedet er hovedformålet med førtidspensionsreformen. Som tidligere nævnt er der foretaget lang række afgørelser efter § 9 stk. 2, uden at der forinden har været afholdt et møde med borgeren om mulighed for tilbagevenden til arbejdsmarkedet. Dette har bl.a. resulteret i, at kommunen har erklæret to borgere med eksisterende fuldtidsbeskæftigelse varigt uden arbejdsevne.

Jf. § 6 i Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 30. juni 2016 om førtidspension skal kommunen kunne dokumentere, hvor mange timer en borger kan arbejde. Borger skal derfor i arbejdsprøvning og/eller revalidering. En borger kan kun blive registreret efter §§ 15-16, såfremt man kan fastsætte timetallet. Hvis borgeren har gennemført et arbejdsprøvnings og eller revalideringsforløb i Majoriaq, men alligevel tilkendes højeste førtidspension, skal kommunen registrere denne sag under § 17 i Winformatik. Hvis borgeren derimod tilkendes højeste førtidspension, men uden at have været i et arbejdsprøvnings og/eller revalideringsforløb kan man ikke fastsætte et præcist timetal, og derfor kan borgeren ikke registreres til § 17. Kommunen skal i stedet registrere denne sag som en § 9 stk. 1 eller en § 9 stk. 2 i Winformatik. Paragraffen afhænger af, hvilken af de to paragraffer kommunen har brugt som hjemmel til at give borgeren højeste førtidspension uden forudgående arbejdsprøvnings og/eller revalideringsforløb.

Interviewene i fm. tilsynet og evalueringen af førtidspensionsreformen viser, at der er behov for at tydeliggøre måden, kommunen skal anvende og registrere efter § 9 stk. 1-2 og § 17.

§ 9 stk. 2 skal kun anvendes i tilfælde, hvor borgeren ingen arbejdsevne har, ikke på sigt vil kunne udvikle den og, at det permanent vil være formålsløst at sende borgeren i revalidering. Det skal understreges, at kommunen forinden skal have iværksat eller undersøgt mulighederne for at imødegå den nedsatte arbejdsevne via sociale eller sundhedsmæssige tiltag.

§ 9 stk. 1 skal anvendes i tilfælde, hvor borgeren har en varigt nedsat arbejdsevne, og at den midlertidigt er nedsat i et sådant omfang, at det vil være formålsløst at sende

borgeren i revalidering. Det skal understreges, at kommunen forinden skal have iværksat eller undersøgt mulighederne for at imødegå den nedsatte arbejdsevne via sociale eller sundhedsmæssige tiltag. Førtidspensionister omfattet af § 9 stk. 1 skal ligesom øvrige førtidspensionssager revurderes efter 5 år, hvilket bl.a. indebærer, at kommunen er forpligtet til at styrke borgerens arbejdsevne.

§ 17 skal anvendes som registreringsmulighed i tilfælde, hvor førtidspensionisten har en varigt nedsat arbejdsevne, der er vurderet til 0-25 %. Borgeren skal registreres efter § 17, såfremt, borgeren har gennemført et arbejdsprøvningsforløb og/eller revalideringsforløb. Det lader til, at kommunen har forvekslet § 9 stk. 1 med § 17, når en vurdering/revurdering har skullet registreres i Winformatik. Dette skyldes primært, at Vejledning til førtidspension ikke har været retvisende.

Kommunen giver udtryk for, at der muligvis kan være en del førtidspensionister registreret under § 17, som i stedet burde være omfattet af § 9 stk. 1. Her er tale om tilfælde, hvor en borger midlertidigt ikke har kunnet gennemføre et revalideringsforløb, og hvor kommunen alligevel har ønsket at lukke sagen, og derfor givet højeste førtidspension uden at opfylde kravet om revalidering. 40 førtidspensionister jf. Tabel 1 er blevet registreret under § 17, men et væsentligt lavere antal har gennemført et arbejdsprøvningsforløb i Majoriaq jf. Tabel 6. Dette viser, at en stor del af borgerne registreret efter § 17 ikke har været arbejdsprøvet i Majoriaq og derfor burde være registreret efter en anden paragraf.

De tilsynsførende vil minde kommunen om, at jf. § 17 stk. 4 skal en førtidspensionist på højeste førtidspension revurderes, såfremt denne har en årlig arbejdsindkomst over 80.000 kr. Det lader ikke til, at kommunen er bevidst om denne regel. 13 førtidspensionister på højeste førtidspension i hele kommunen har en årlig bi-indkomst over 80.000 kr. De tilsynsførende kan dog ikke fastslå, hvor meget af denne bi-indkomst der udgøres af arbejdsindkomst.

Førtidspensionister på overgangsordningen, der var over 60 år, skal ikke nødvendigvis revurderes. Det er dog kommunens forpligtelse, jf. bemærkningerne til § 43 i Inatsisartutlov nr. 40 af 9. december 2015 om førtidspension, at oplyse alle førtidspensionister, der var over 60 år ved reformens start om, at de kan tilbydes et særligt tilpasset revalideringsforløb, hvis førtidspensionisten selv ønsker at komme i revalidering. Dette er ikke blevet gjort.

De tilsynsførende har ingen bemærkninger til kommunens generelle procedure for behandling af § 23.

Mangler i registrering i Winformatik

Som beskrevet i ovenstående, er der en række mangler i kommunens indhentning af dokumentation. Eksempelvis mangler der indtastning i Winformatik side 904 og dertilhørende side 906, hvor en række sager ikke fremgår. Jf. § 18 i Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 30. juni 2016 om førtidspension skal kommunen løbende levere data. Det er vigtigt, at alle afgørelser indtastes fyldestgørende undervejs og noteres med de korrekte paragraffer. Det slører billedet betragteligt, hvis eksempelvis § 9 stk. 2, § 17, § 19 og § 43 stk. 3 blandes sammen, selvom de alle giver det højeste førtidspensionsbeløb. De tilsynsførende henstiller til, at alle afsluttede og igangværende sager opdateres i Win-

formatik side 904. Dette punkt gør sig gældende i samtlige faser for behandling af en førtidspensionssag.

Manglende partshøring af borgere

Kommunen skal partshøre borgeren, inden der kan træffes afgørelse i sagen. Dette skal kommunen gøre i alle sager.

Udfordringer med at skabe motivation og anvende sanktion

Ovenstående viser, at der er en række fejl i den kommunale sagsbehandling ift. anvendelse af de forskellige paragraffer. De tilsynsførende finder det dog positivt, at sagsbehandlerne generelt har forstået reformens formål om at bringe borgere tættere på arbejdsmarkedet og arbejder aktivt ud fra denne forståelse.

Det er meget vigtigt, at sagsbehandlingen tager udgangspunkt i, at borger skal få styrket arbejdsevnen og komme tilbage på arbejdsmarkedet.

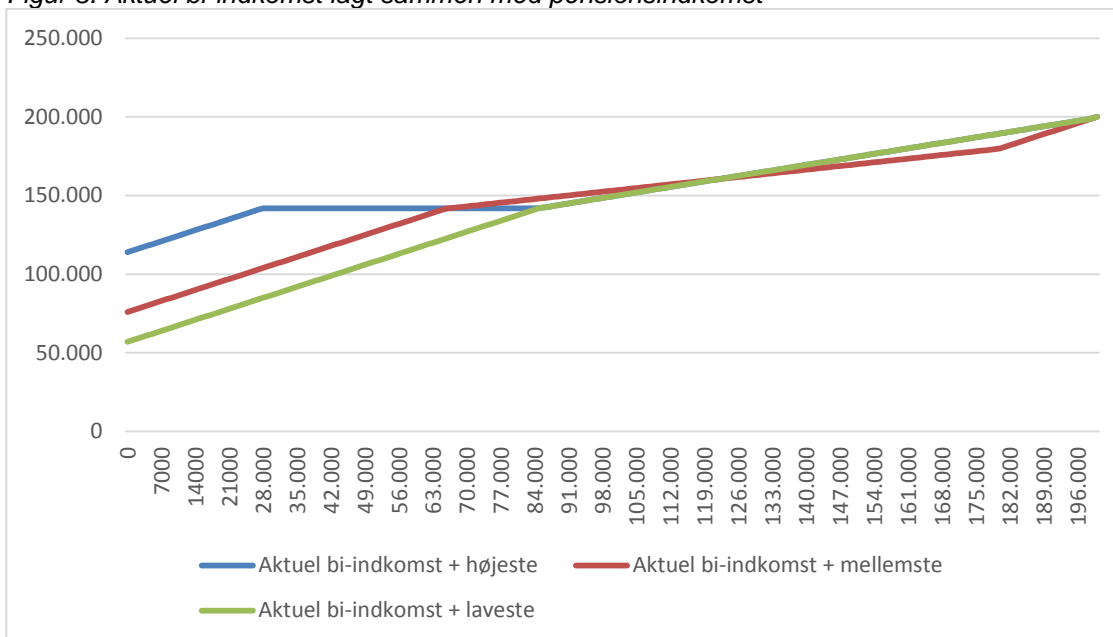
Kommunen oplever dog en udfordring mht., at de fleste borgere ikke har et nævneværdigt ønske om at gå fra passiv forsørgelse til aktiv beskæftigelse. Dette skyldes enten manglende evne eller manglende vilje. En lang række borgere er på nuværende tidspunkt ikke i stand til at påtage sig et arbejde, om end de gerne ville, grundet psykiske, sociale eller fysiske udfordringer.

Kommunen giver over for de tilsynsførende udtryk for, at der er en arbejdsduelig borgergruppe, som føler et manglende incitament til at arbejde. De kan påtage sig deltidsarbejde men ønsker ikke at gøre det. Det manglende incitament skyldes manglende økonomisk incitament og/eller manglende ønske om at skifte en passiv hverdag ud med arbejde. Så længe en borger ikke selv ønsker at gå fra førtidspension til delvis beskæftigelse, viser al erfaring, at det er yderst vanskeligt at bringe borgeren i beskæftigelse. Derfor er det essentielt, at kommunen formår at motivere borgeren.

Ift. det økonomiske incitament er reformen opbygget således, at det vil kunne betale sig for borgere med en vis bi-indkomst at komme på mellemste eller laveste førtidspension. Selvom førtidspensionsbeløbet falder fra den ene ordning til den anden, stiger pensionsfradraget til gengæld. De tilsynsførende finder dog, at hverken sagsbehandlerne eller borgerne forstår, hvornår det kan økonomisk betale sig at gå fra højeste førtidspension til mellemste eller fra mellemste til laveste førtidspension. Resultatet bliver derfor, at alt for mange borgere fra starten af ikke ønsker at indgå aktivt i sagsbehandlingen, fordi de har frygt for at gå ned i månedlig indkomst. Dette vanskeliggør kommunens afklaringsforløb og resulterer i et højt antal § 9 stk. 2 afgørelser, da borgeren vil forsøge at forblive på højeste førtidspension.

Førtidspensionen er opbygget således, at hvis borgerens bi-indkomst fra førtidspension lægges sammen med borgerens aktuelle bi-indkomst vil det give følgende kurver:

Figur 3. Aktuel bi-indkomst lagt sammen med pensionsindkomst

Figuren viser, at det økonomisk kan betale sig at skifte fra højeste førtidspension til mellemste førtidspension ved en aktuel bi-indkomst på ca. 67.000 kr. og videre til laveste førtidspension ved en aktuel bi-indkomst på ca. 123.000 kr. Da mange førtidspensionister ikke har fået dette forklaret, fastholder de i stedet ønsket om højeste førtidspension og stopper med at arbejde, når fradragsgrænsen på en aktuel bi-indkomst på 28.000 kr. er nået. Dette hæmmer i høj grad kommunens mulighed for at motivere borgeren til at indgå aktivt i forløbet med henblik på tilkendelse af mellemste eller laveste førtidspension.

Manglende anvendelse af det økonomiske incitament, hæmmer ikke kun motivationen for at arbejde. Det kan også hæmme motivationen for at starte i Allorfik og komme ud af et misbrug. Håbet om en økonomisk fremgang opnået ved at kunne slippe ud af et misbrug og deraf kunne starte i en deltidsbeskæftigelse forsvinder for de førtidspensionister, der ikke mener, det vil kunne betale sig at arbejde. Kommunen skal derfor gøre sagsbehandlere i stand til at videreformidle førtidspensionsreformens incitamentsstruktur til borgerne, så de forstår det.

De tilsynsførende finder, at kommunen er indforstået med, at aktiv deltagelse fra borgeren er en pligt og ikke kun en ret. Loven har også en række indbyggede sanktionsmuligheder over for borgere, der ikke møder op til møder, deltager aktivt i afklaringsforløbet eller de øvrige faser mv. Kommunen anvender dog ikke de sanktioner, loven ellers giver dem mulighed for. De tilsynsførende henstiller til, at kommunen skærper brugen af sanktionsmuligheder, jf. § 16 i Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 30. juni 2016 om førtidspension, i de situationer hvor det er nødvendigt.

Lægeerklæringen

Der skal indhentes en ny lægeerklæring i langt de fleste sager. Lægeerklæringen indgår i ressourceprofilens del 4 om helbred.

En række forskellige forhold omkring udarbejdelsen af lægeerklæringen vanskeliggør imidlertid det videre sagsforløb.

De tilsynsførende noterer sig her, at Naalakkersuisuts skabelon, der blev udarbejdet i forbindelse med reformen, ofte ikke bliver anvendt. Skabelon til lægeerklæring er et bilag til Vejledning om førtidspension, som ligger på Naalakkersuisuts hjemmeside. Det er de tilsynsførendes erfaring, at flere af sundhedsvæsnets egne skabeloner ikke beder lægen om at forholde sig til, hvordan borgerens arbejdsevne kan genopbygges, hvilken beskæftigelse lægen vurderer, borgeren kan varetage, men til gengæld beder lægen om at forholde sig til, om en borger bør indstilles til førtidspension eller ej. Dette er ikke lægens anliggende eller kompetence.

Her kan det anbefales at anvende Naalakkersuisuts skabelon. Naalakkersuisuts skabelon til lægeerklæringer har den klare fordel, at lægen skal fokusere på de positive aspekter og desuden bliver bedt om at vurdere, om borgerens diagnose er varig eller ej. Kommunen bemærker i sit hørings svar, at sagsbehandlerne fremover vil anvende Naalakkersuisuts skabelon.

Det er ikke kommunens ansvar, at sundhedsvæsnets anvender de nye skabeloner. En god praksis fra andre kommuner er, at sagsbehandleren i socialforvaltningen fremsender den delvist udfyldte skabelon til lægen, ifm. at sagsbehandleren bestiller tid til udarbejdelse af lægeerklæring til borgeren. Alternativt kan sagsbehandleren give borgeren skabelonen til lægeerklæringen med i hånden, inden denne selv henvender sig til lægen. Socialforvaltningen kan tilbagevise lægeerklæringer, der er udfyldt mangelfuldt. Socialforvaltningen nævner selv eksempler på at have tilbagesendt dårligt udfyldte lægeerklæringer.

Sundhedsvæsnets er ifm. lancering af reformen blevet informeret om anvendelsen af de nye lægeerklæringer.

Kommunens sagsbehandling bærer tydeligt præg af, at lægevurderingen tillægges for stor vægt i det videre sagsforløb. Hvis en læge i lægeerklæringen giver udtryk for, at en borger ikke kan arbejde eller bør modtage førtidspension, kan dette betyde, at borgeren mister motivationen og pligtfølelsen til at komme tilbage på arbejdsmarkedet. Ydermere betyder det, at Majoriaq ikke ønsker at optage borgeren på VM-forløb, eller at socialforvaltningen hurtigt anvender § 9 stk. 2. Dette kan endda ske i tilfælde, hvor sagsbehandlerens egen vurdering er, at borgeren har en arbejdsevne. Både Majoriaq i Maniitsoq og Sisimiut afslår med det samme at optage borgeren på et VM-forløb, såfremt lægeerklæringen fraråder det. Det er derfor i praksis lægens vurdering, om en borger ender på højeste førtidspension eller ej. Dette finder de tilsynsførende kritisk.

De tilsynsførende understreger, at lægeerklæringen kun er ét dokument blandt flere. De tilsynsførende har erfaringer fra andre kommuner med, at borgere fejlagtigt kan erklæres uarbejdsdygtig af en læge, selvom gennemgang af Winformatik side 901 tydeligt viser, at borgeren har arbejdsindkomst og dermed arbejdsevne. En lægeerklæring kan således have fejl. Derfor skal den lægefaglige vurdering være med til at kvalificere beslutningen om arbejdsevne, men det skal understreges, at det er en socialfaglig vurdering, om en borger har arbejdsevne eller ej.

Kommunen beskriver, at lægeerklæringen fylder mindre nu, end den gjorde tidligere. De tilsynsførende kan ikke fastslå, om dette er korrekt, men vurderer, at der fortsat bliver lagt for meget vægt på lægeerklæringen.

De tilsynsførende gør opmærksom på, at det er den socialfaglige vurdering, der er den udslagsgivende, bl.a. fordi socialforvaltningen har et bedre kendskab til borgerens situation end lægen, f.eks. som følge af afklaringsforløbet, hvor ressourceprofilen skal udfyldes mv.

Socialforvaltningen nævner, at kommunen har en meget aktiv anvendelse af regionslægen. Såfremt en lægeerklæring udfærdiget af sundhedsvæsnets almindelige læger er uforståelig, eller der er mistanke om, at den indeholder fejlkonklusioner, vil regionslægen udarbejde en ny lægeerklæring. Regionslægen sidder i Samarbejdsudvalget og har derfor et bedre kendskab til lægeerklæringens formål i en førtidspensionssag end sundhedsvæsnets almindelige læger. Regionslægen har ifølge kommunen mulighed for at foretage mere korrekte lægeerklæringer end den almindelige læge, og fungerer således som et filter. Socialforvaltningen i Maniitsoq hævder, at denne praksis giver mere korrekte lægeerklæringer. De tilsynsførende har ikke sammenlignet lægeerklæringer udfærdiget af sundhedsvæsnets almindelige læger og lægeerklæringer udarbejdet af regionslægen, og kan derfor ikke sige, om ovenstående rent faktisk giver en bedre praksis. Såfremt det gør, vil de tilsynsførende anbefale, at kommunen holder fast i denne praksis og bruger den så meget som muligt.

Ifølge socialforvaltningen kan det tage lang tid at få indhentet lægeerklæring, hvilket medfører, at sagsbehandlingen trækker ud.

De tilsynsførende henstiller til, at kommunen på forhånd planlægger, hvornår lægeerklæringerne udfyldes i samarbejde med sundhedsvæsnets net og tilrettelægger afklaringsforløbenes start ud fra dette. Dette har man haft gode erfaringer med i Avannaata Kommuniyas bygder.

Meget få sager sendes til Majoriaq og der er mangelfuld kommunikation mellem socialforvaltningen og Majoriaq

Det er vigtigt, at socialforvaltningen overleverer samtlige dokumenter i sagen, når sagen overdrages til Majoriaq.

Tabel 1 og Tabel 6 viser, at ud af 253 afsluttede sager, hvor førtidspensionisten var under 60 år ved reformens start, er kun 13 blevet optaget på VM-forløb i Majoriaq. Dette er betragteligt lavere end eksempelvis i Kommune Qeqertalik, der har et sammenligneligt antal førtidspensionister i kommunen. Af de førtidspensionssager som indtil nu er blevet optaget i Majoriaq, er næsten ingen af dem revurderingssager.

Kommunens egen vurdering er, at andelen af Majoriaq henvisninger for førtidspensionister på overgangsordningen vil stige i fremtiden. Begrundelsen er, at kommunen har startet revurderingsarbejdet med en stor del af de sager, hvor kommunen vurderede, at revalidering vil være udsigtsløs. Her henvises bl.a. til de mange førtidspensionister omfattet af handicapforordningen. En del af de førtidspensionister, der er tilbage på overgangsordningen, er således igangværende sager, hvor der kan være en arbejdsevne, samt sager hvor arbejdsevnen er tvivlsom, men ikke åbenlyst fraværende. Andelen af Majoriaq henvisninger blandt førtidspensionister på overgangsordningen forventes således at stige. Stigningen forventes kun at være minimal, specielt i Sisimiut, hvor det kun vurderes, at 8-9 førtidspensionister har udsigt til at blive optaget på et VM-forløb. Kommunen beskriver, at borgere på overgangsordningen er væsentligt sværere at motivere til at komme tilbage på arbejdsmarkedet end nye førtidspensionsansøgere. Jo længere en borger har været på førtidspension, desto længere vil de have fjernet sig fra ar-

bejdsmarkedet. Dette giver udslag i, at det er lykket at få et lille antal førtidspensionsansøgere i fleksjob, men ikke en eneste revurderingssag.

De tilsynsførende er positive over for, at kommunen primært anvender kræfterne på ansøgere, hvis effekten er størst i denne gruppe, men det må ikke betyde, at borgere på overgangsordningen udelades. Det er trods alt her, at langt de fleste førtidspensionister og de største udgifter befinder sig. Antallet af optagne førtidspensionsansøgere og førtidspensionister i Majoriaq er dog stadig væsentligt lavere end i sammenlignelige kommuner.

Majoriaq afviser i adskillige tilfælde at optage sager, som ellers er sendt videre fra socialforvaltningen. Dette skyldes, at socialforvaltningen og Majoriaq har forskellige retningslinjer for, hvor fysisk, psykisk og socialt i stand en borger skal være for at kunne påbegynde et VM-forløb. Majoriaq beskriver i denne sammenhæng, at socialforvaltningen i flere tilfælde har visiteret borgere til Majoriaq, med ubehandlet misbrug eller andre udfordringer, der forhindrer borgerens egen gennemførelse af et VM-forløb, og at de ydermere kan være en gene for de øvrige deltageres forløb. Socialforvaltningen beskriver til gengæld frustration over, at Majoriaq afviser for mange borgere, der ud fra en socialfaglig vurdering er ressourcestærke nok til at kunne få genopbygget arbejdsevnen i Majoriaq. Dette problem knytter sig særligt til Sisimiut.

De tilsynsførende henstiller til, at socialforvaltningen og Majoriaq med mandat fra overordnet niveau sammen får udfærdiget fælles retningslinjer for, hvornår en førtidspensionist / førtidspensionsansøger er klar til at blive optaget på VM-forløb. Dette vil skabe en mere effektiv sagsbehandling. Afklaringsfasen i socialforvaltningen skal derudover være god nok til at opfange misbrug og andre udfordringer, og kunne visitere til forløb, der bearbejdes og løser disse udfordringer, inden borgeren sendes videre til Majoriaq.

Derudover kan de tilsynsførende anbefale, at socialforvaltningen afholder afklaringsamtaler med førtidspensionister / ansøgere i fællesskab med Majoriaq. Dette er tidligere blevet gjort i Sisimiut og til dels på nuværende tidspunkt i Maniitsoq. De tilsynsførende anbefaler, at kommunen som fast praksis afholder første møde med borgeren og sammen udfylder ressourceprofil, planlægger det videre forløb mv. Dette burde mindske uoverensstemmelser mellem de to forvaltninger og dermed antallet af afvisninger. Derudover skaber det fælles ejerskab til sagen i begge forvaltninger, sikrer, at borgere får tilrettelagt det rigtige forløb, at der skabes et fælles udgangspunkt og en god kommunikation fremadrettet mellem sagsbehandlerne mv. I det hele taget bør en stor del af afklaringsforløbet foregå i fællesskab, herunder udvælgelse af de borgere man vil indkalde til samtale. Førtidspensionsansøgere er som oftest offentlig hjælp modtagere og har derfor jævnligt kontakt med Majoriaq og socialforvaltningen. Kommunen bør udnytte denne fælles viden.

Samarbejdsorganet fungerer meget dårligt i Sisimiut. Dette er ellers et vigtigt sted, hvor Majoriaq og socialforvaltningen kan drøfte sagerne med hinanden. Begge forvaltninger er utilfredse med dette, og beskylder hinanden for at være årsag til det dårlige samarbejde. De tilsynsførende henstiller til, kommunen forbedrer dette samarbejde. Derudover bør socialforvaltningen og Majoriaq have en løbende sparring og kontakt med hinanden under en sag, således at sager ikke går i stå og forskellige initiativer kan iværksættes på baggrund af hinandens opfordringer. Derudover bør forvaltningerne udveksle

information med hinanden, herunder særligt ressourceprofilen, som skal opdateres løbende.

Anbefalinger

Der er følgende anbefalinger:

- *Overhold sagsbehandlings- og dokumentationskrav*
Borgere, der var over 60 år, skal have tilbud om at komme i revalidering. Kommunen må ikke have en praksis, hvor kravene beskrevet i §§ 5-6 i Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 30. juni 2016 om førtidspension undlades i en række sager. Dette indbefatter bl.a. manglende møder med borger, ressourceprofiler, beskrivelser af tiltag for forbedring af borgers arbejdsevne, opdateret ressourceprofil efter Majoriaq forløb osv.
På nuværende tidspunkt er det kun indstillinger til tildeling af førtidspension til nye ansøgere, der skal godkendes af det politiske udvalg. For at få større fokus på dokumentationskrav og tydeliggjort det meget store antal af revurderingssager, der ender højeste førtidspension og ved brug af § 9 stk. 2, kan kommunen vælge, at alle revurderingssager skal i det politiske udvalg.
- *Korrekt anvendelse af § 9 stk. 1 og § 9 stk. 2*
Det er de tilsynsførendes vurdering, at alt for mange borgere tilkendes førtidspension efter § 9 stk. 2 med den begrundelse, at de på nuværende tidspunkt ikke kan komme i Majoriaq. Såfremt borgeren opfylder kravene til førtidspension om varigt nedsat arbejdsevne under 75 %, og midlertidigt er for udfordret til at kunne komme i revalidering, kan kommunen registrere efter § 9 stk. 1 frem for § 9 stk. 2 eller § 17.
"§ 9 stk. 1" skal oprettes som en afkrydsningsmulighed i Winformatik. Kommunen skal fremover være langt mere tilbageholdende med anvendelsen af § 9 stk. 2.
- *Korrekt anvendelse af §§ 15-17 og § 19*
Førtidspensionister kan kun tilkendes førtidspension efter §§ 15-19 efter endt forløb i arbejdsprøvning og/eller revalidering.
- *Fjern mangler i dataregistrering*
Kommunen mangler at indtaste oplysninger for en række sager i Winformatik side 904. De tilsynsførende vil rose kommunen for at være opmærksomme på datakvaliteten, men henstiller til, at de manglende oplysninger indtastes. De tilsynsførende anbefaler kommunen at fastholde et fokus på løbende opdatering af side 904 i alle sager, samt at alle relevante dokumenter nævnt i Vejledning til førtidspension foreligger i Winformatik. Det er op til kommunen at leve op til statistikkkrav beskrevet i § 18 i Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 30. juni 2016 om førtidspension.
- *Borgeren skal partshøres om afgørelse*
Kommunen skal partshøre borgere ifm. vurdering/revurdering af borgers sag.
- *Kommunen skal skabe motivation og anvende sanktionsmulighederne*
Kommunen skal formå at motivere borger til at indgå aktivt i forløbet. Her er den

motiverende samtale et godt redskab, hvilket har været en succes i f.eks. Uummanaq. Derudover vil videreformidling af den økonomiske incitamentsstruktur til borger kunne medvirke til motivationen.. Endeligt skal kommunen være opmærksom på lovens sanktionsmuligheder, når en borger ikke deltager aktivt i forløb mv.

- *Kommunen skal have en bedre håndtering af lægeerklæringer*
Det må ikke være alene den lægefaglige vurdering, der lægges til grund for beslutningen, om en borger, f.eks. kan komme i Majoriaq, revalidering mv. Dette gælder både for sagsbehandlerne i socialforvaltningen og Majoriaq. De tilsynsførende vurderer, at lægeerklæringen i flere sager udgør en mental forhindring for, om en borger kan komme i et forløb i Majoriaq. Det anbefales derudover, at kommunen afviser mangelfulde lægeerklæringer, eller lægeerklæringer, der ikke er udfyldt i den af Naalakkersuisut udformede blanket. Endelig bør indhentning af lægeerklæring så vidt muligt planlægges sammen med indkaldelser til afklaringsamtaler for dermed at undgå ventetid.

Bedre tværfagligt samarbejde

Samarbejdet mellem socialforvaltning, sundhedsvæsen og Majoriaq skal forbedres på alle niveauer, både mellem sagsbehandlere, ledere og på chefniveau. Det tværfaglige samarbejdsudvalg skal styrkes, og det anbefales, at kommunen fortsætter, udbreder og videreudvikler på, at en del af afklaringsforløbene afholdes i fællesskab mellem socialforvaltningen og Majoriaq. De gode erfaringer fra Maniitsoq bør udbredes til Sisimiut. Der skal desuden indføres fælles retningslinjer på tværs af forvaltningerne for, hvornår en førtidspensionist kan visiteres til Majoriaq, ligesom der skal arbejdes for, at en større andel af især revurderingssagerne kommer videre til Majoriaq.

Fase 2 – Genopbygning af arbejdsevne i socialforvaltningen

De tilsynsførende har følgende at bemærke:

På baggrund af kommunens tilbagemelding og gennemgang af sagerne er det de tilsynsførendes generelle indtryk og vurdering, at størstedelen af førtidspensionisterne / førtidspensionsansøgerne er for fysisk, psykisk eller socialt belastede til at kunne varetage et deltidsarbejde. Mange borgere vil således have behov for tilbud til afhjælpning af fysiske, psykiske eller sociale udfordringer. Det gælder særligt borgerne på overgangsordningen. Denne fase er muligvis den vigtigste fase i hele sagsforløbet, da det er her, langt størstedelen af de udfordringer, der skaber grundlaget for den manglende eller nedsatte arbejdsevne, eksisterer. Uden en indsats for at imødegå disse udfordringer, vil langt de fleste borgere ende på § 9 stk. 1-2, hvilket dermed umuliggør reformens målsætning om en mærkbar øget beskæftigelsesgrad. Generelt kan der opstilles følgende årsagssammenhæng:

Manglende behandling af fysiske/psykiske/sociale udfordringer → Borger kan ikke optages i Majoriaq → Borger ender på § 9 stk. 1-2.

Fase 2 er derfor afgørende for borgerens mulighed for at genvinde arbejdsevnen. De tilsynsførendes vurdering er desværre også, at det er denne fase, hvor kommunens indsats er mest overfladisk ift. behovet.

Jf. bemærkningerne til § 9 i Inatsisartutlov nr. 40 af 9. december 2015 om førtidspension, forventes det, at kommunen iværksætter behandlingstilbud til borgere, der er for belastet til at kunne komme i revalidering.

Med undtagelse af misbrugsbehandling fremgår det ikke i loven, hvilken indsats der skal iværksættes. Det skal nævnes, at kommunerne ifm. reformen ikke fik tildelt økonomiske midler til en særlig styrkelse af kommunens tilbud. Det er derfor ikke overraskende for de tilsynsførende, at kommunens tilbud til borgerne er stærkt begrænset. Netop derfor er det vigtigt, at kommunen i langt højere grad anvender de tilbud, der er.

Ifølge kommunen kan der i øjeblikket tilbydes følgende i socialt regi:

- Allorfik
- Rådgivningsforløb i Familiecenteret
- Henvi sning til Pissassarfik

Af de ovenstående skal her nævnes, at Allorfik kun kan benyttes af borgere med misbrug, den tunge rådgivning i Familiecenteret kan kun tilbydes til borgere med børn og Pissassarfik kun tilbydes til borgere omfattet af handicaplovgivningen. Såfremt en borger er offentlig hjælp modtager, skal der ifølge Landstingsforordning nr. 15 af 20. november 2006 om offentlig hjælp iværksættes en række tilbud som følge af handleplanen. Jf. Naalakkersuisuts Evaluering af Offentlig hjælp 2019, halter kommunen dog også efter ift. at tilbyde tilstrækkelige tilbud til modtagere af offentlig hjælp. Der er således en meget stor gruppe af eksisterende førtidspensionister, som ikke kan tilbydes egentlige tilbud i regi af socialforvaltningen.

På baggrund af sagsgennemgangen og interviewene med kommunen kan det konkluderes, at førtidspensionisterne / førtidspensionsansøgerne har en meget bred, kompleks – og gerne overlappende – vifte af udfordringer, hvoraf kun få af dem imødegås ved de få ovenstående tilbud. Da der kun er få tilbud, er det vigtigt, at socialforvaltningens sagsbehandlere kender alle de tilbud, som kan ydes i regi af kommunen eller Naalakkersuisut, og gør brug af tilbuddene. Sagsbehandlere skal have kendskab til tilbud som f.eks. rejseholdet for voksne med senfølger, MANU osv. og kunne anvende dem i sagsforløbet, såfremt det er relevant.

Manglende anvendelse af Allorfik

Kommunen giver udtryk for, at misbrug er en reel forhindring for en større gruppe førtidspensionisters mulighed for at komme i revalidering. Alligevel viser de tilsynsførendes samtale med Allorfik, at kommunen kun har henvist et forholdsvist lille antal førtidspensionister til Allorfik. Kommunen forklarer dette med, at sagsbehandlere finder ubehag ved at bringe misbrug op i afklarings samtalen eller har vanskeligt ved at motivere borgeren til at starte i misbrugsbehandling. Denne praksis er ikke holdbar. De tilsynsførende anbefaler derfor, at sagsbehandlere enten modtager nøglepersonsuddannelsen eller får undervisning af Allorfik, hvilket Allorfik selv tilbyder. Det vil dog være endnu bedre, hvis Allorfik deltager fast, når sagsbehandler i socialforvaltningen udfylder ressourceprofil i samarbejde med borger. Det er helt afgørende for et vellykket misbrugsforløb, at borgeren selv er indstillet og motiveret til at komme i Allorfik. Hvis ikke sagsbehandleren i socialforvaltningen kan motivere en borger til at starte i misbrugsbehandling, må Allorfik inddrages heri.

De tilsynsførende vurderer, at Allorfik i højere grad end sagsbehandleren har kompetencerne til at kunne vurdere, om en borger har brug for et misbrugsforløb og samtidigt motivere borgerne til at starte i et misbrugsforløb.

De tilsynsførende har under tilsynsbesøget spurgt Allorfik, om de vil være indstillet på at deltage i møderne for udarbejdelse af ressourceprofil eller møder i Samarbejdsorganet. Dette er Allorfik som udgangspunkt positive over for og ønsker i det hele taget et tættere samarbejde med socialforvaltningen.

Misbrug er et symptom på et problem, og i Allorfik belyser misbrugsbehandleren og borgeren sammen, hvad problemet er. Dette vil ofte være psykiske eller sociale problemer. Her er det vigtigt, at Allorfik og socialforvaltningen har en løbende dialog med hinanden, således at borgerens udfordringer, som afdækkes i Allorfik, også får behandling i socialforvaltningen. Det er som oftest i regi af socialforvaltningen, at de problemer, der giver udslag i borgerens misbrug, skal løses. Dette kræver en løbende dialog mellem socialforvaltningen og Allorfik på sagsbehandlerniveau, samt at der rent faktisk eksisterer tilbud i socialforvaltningen, der kan tackle borgerens identificerede problem. Der eksisterer dog ikke tilstrækkeligt af sådanne tilbud på nuværende tidspunkt.

Mangel på øvrige tilbud

Kommunen er ikke opmærksom på, at førtidspensionister med handicap kan indstilles til træningsforløb i Pissassarfik. Såvel i forbindelse med revurdering som ved vurdering i forbindelse med ansøgning om førtidspension kan det indgå i sagsbehandlingen, at borgeren indstilles til træningsforløb i Pissassarfik for at afdække eventuel forbedring i funktionsniveauet. De tilsynsførende skal understrege, at handicap ikke er ensbetydende med manglende arbejdsevne. Mange borgere med handicap har indkomst ifm. beskyttet beskæftigelse. De tilsynsførende anbefaler, at kommunen vurderer, hvorvidt nogle af disse borgere med hjælp og kontinuerlig støtte vil kunne få opbygget en arbejdsevne, der muliggør mellemste eller laveste førtidspension i tilpassede arbejdsfunktioner.

Ift. psykiske udfordringer mangler kommunen tilbud og benytter sig ikke af Allorfik, selvom Allorfik ellers efter de tilsynsførendes opfattelse har en dygtig og professionel håndtering af borgernes psykiske udfordringer. Socialforvaltningen kan evt. forsøge at kopiere en del af den psykologiske terapi således, at psykisk udsatte borgere uden misbrugsproblemer også kan tilbydes denne psykologbehandling. Allorfik beskriver derudover, at forløbene med personlig udvikling i Majoriaq, har en klar mærkbar effekt. Denne kan kun tilbydes til borgere, der er i forløb i Majoriaq. Kommunen bør overveje, om det er muligt at udvide dette tilbud til også at gælde revurderingssager, og derudover overveje om kommunen kan øge antallet af førtidspensionsansøgere til dette tilbud.

Kommunen har i længere tid forsøgt at få ansat en psykolog, der skal kunne yde psykologisk borgerrådgivning. Kommunen har desuden i længere tid overvejet at ansætte et team af psykoterapeuter, der skal kunne stå for genoptræning. De tilsynsførende vil klart anbefale kommunen at gå videre med dette, da det vil kunne udvide paletten af tilbud til førtidspensionister med psykiske og fysiske udfordringer. Kommunen kan evt. overveje at lade dele af den øremærkede bevilling gå til finansiering af dette. De tilsynsførende ønsker at gøre kommunen opmærksom på, at den øremærkede bevilling til førtidspensionsområdet også kan bruges på sociale tilbud, herunder psykoterapeutisk rådgivning, genoptræning, mentorordninger, Campusforløb, personlig udvikling osv.

Da Allorfik og Pissassarfik sjældent bliver brugt og tilbuddene i Majoriaq kun tilbydes de meget få førtidspensionsansøgere, der optages i Majoriaq, er der kun familiehuset og

sagsbehandleren selv tilbage. Derfor er det vigtigt, at kommunen udvikler på sagsbehandlerens evne til at yde den støtte, borgeren har brug for. De tilsynsførende finder ikke indikationer på, at kommunen har haft videre fokus på dette, udover at der er bevilget et kursus i "Den motiverende samtale". Når kommunen alligevel har udgiften til sagsbehandlerens løn, kan kommunen med fordel styrke dette "tilbud"..

Manglende relevante tilbud og kapacitet i sundhedsvæsenet

Fysiske og psykiske udfordringer er en barriere for at kunne komme tilbage på arbejdsmarkedet. Ifølge kommunen har en del førtidspensionister fysiske og psykiske udfordringer, som skal behandles, hvilket forudsætter, at der er relevante tilbud og kapacitet i sundhedsvæsenet. Ifølge kommunen har det lokale sundhedsvæsen begrænset mulighed for at tilbyde relevante tilbud, ligesom der er en manglende kapacitet. Begge forhold vanskeliggør førtidspensionisters mulighed for at komme tilbage på arbejdsmarkedet. De tilsynsførende har ikke undersøgt, hvorvidt sundhedsvæsenet rent faktisk har udnyttet kapacitet.

Anbefalinger

De tilsynsførende har følgende anbefalinger:

- *Oprettelse af tilbud til at imødegå psykiske, fysiske og sociale udfordringer*
Hvis kommunen ikke bearbejder de forhold, der giver anledning til førtidspensionen eller førtidspensionsansøgningen, kan kommunen ikke gøre sig håb om at få flere i arbejde. Kommunens erfaring viser tydeligt, at det er betragteligt nemmere at få førtidspensionsansøgere tættere på arbejdsmarkedet end førtidspensionister. Det største potentiale ligger i at sætte ind med behandlende og forebyggende tilbud over for førtidspensionsansøgere, således at de ikke når at komme på højeste førtidspension. Ellers vil det blive vanskeligt at få dem ned på mellemste/laveste eller helt ud af førtidspension.

Der er således behov for oprettelse af flere tilbud. Kommunen kan med fordel anvende nogle af de tilbud beskrevet i Landstingsforordning nr. 15 af 20. november 2006 om offentlig hjælp, herunder:

- Personlig udvikling
- Opkvalificering
- Uddannelse
- Omskoling

Disse tilbud kan tilbydes både førtidspensionsansøgere og førtidspensionister. Hertil kommer anbefalingen om oprettelse af en række nye tilbud. Derudover kan socialforvaltningen lade sig inspirere af Allorfiks psykolog-tilbud. De tilsynsførende anbefaler, at kommunen fortsat forsøger at besætte den tidligere omtalte psykologstilling og realisere ønsket om et hold fysioterapeuter. Dette vil således styrke muligheden for at kunne bearbejde borgerens fysiske, psykiske og sociale udfordringer.

Kommunen kunne have anvendt den store bevilling i 2016-2017. Kommunen bør fremover anvende hele bevillingen, der udløber ved udgangen af 2020 – enten til styrkelse af sagsbehandlingen eller til styrkelse af tilbud, der genopbygger borgerens arbejdsevne.

Endelig skal de tilsynsførende minde om det meget store besparelspotentiale,

der ligger i at få flere førtidspensionister i beskæftigelse. Opkvalificering af disse tilbud kan anses som en investering i at mindske fremtidige udgifter på området. Dette har kommunen en særlig interesse i, eftersom området er 100 % kommunalt finansieret fra medio 2021.

- *Større inddragelse og anvendelse af Allorfik*
Kommunen kan med fordel visitere langt flere borgere med misbrug til Allorfik, når det viser sig, at et alkoholmisbrug har påvirket indsatsen på arbejdsmarkedet. Såfremt de kommunale sagsbehandlere ikke kan tage den svære samtale med borgerne, bør sagsbehandlerne tilbydes nøglepersonsuddannelsen. Alternativt kan Allorfik sidde med ved udarbejdelse af ressourceprofilen, således at en Allorfik medarbejder vil kunne identificere et evt. misbrug og motivere borgeren til at selv at starte i misbrugsbehandling. Generelt anbefales det, at både Socialforvaltningen, Majoriaq, Allorfik og evt. Sundhedsvæsnet sidder med ved første udarbejdelse af ressourceprofil. Dette skaber bedre tværfagligt samarbejde, mere kvalificeret vurdering af borgerens behov i afklaringsforløbet og støtter samtidigt op om én dørs-princippet til den offentlige forvaltning.
- *Fuldt kendskab til alle relevante tilbud*
Socialforvaltningen skal have fuldt kendskab til alle relevante tilbud, der kan tilbydes en borger, uanset om det er i kommunens eget eller Naalakkersuisuts regi, eller om de ligger i regi af social-, handicap-, sundheds- eller beskæftigelsesområdet. Selv tilbud, der ikke er direkte relateret til styrkelse af arbejdsevne mv., vil kunne hjælpe borgeren med andre udfordringer, og derigennem vil borgeren få overskud til at arbejde med genopbygning af arbejdsevnen.

Fase 3 – Genopbygning af arbejdsevne i Majoriaq

Da størstedelen af sagsbehandlingen i denne fase ikke varetages med hjemmel i lovgivningen om førtidspension, vil denne fase kun blive berørt overfladisk i denne tilsynsrapport.

De tilsynsførende har følgende at bemærke:

For lang ventetid på VM-forløb og revalidering

Jf. § 8 i Inatsisartutlov nr. 40 af 9. december 2015 om førtidspension skal førtidspensionister, der ikke tilkendes § 9, § 23 eller § 43 stk. 3, i revalidering.

Mange førtidspensionister vil ofte have været uden for arbejdsmarkedet længe, ligesom ansøgere kan have været på passiv forsørgelse under offentlig hjælp længe.

Det er derfor en stor opgave at skulle skabe motivation og engagement hos borgeren, der ofte kan have en modvilje mod at skulle vende tilbage på arbejdsmarkedet.

Det er vigtigt, at der er en smidig overgang fra socialforvaltningen til Majoriaq, bl.a. for at fastholde engagementet, opbygget i afklaringsforløbet i socialforvaltningen.

En del borgere skal påbegynde et VM-forløb, bl.a. med henblik på at vurdere, om borger skal i afklarings- og revalideringsforløb. De tilsynsførende finder indholdet af VM-forløb relevant for førtidspensionister og ansøgere til førtidspension.

I interviews med de tilsynsførende beskriver socialforvaltningen, at der kan være ventetid på VM-forløb i Majoriaq efter afsluttet afklaringsforløb i socialforvaltningen. Jf. Tabel 6 har der været afholdt 6 VM-forløb i Maniitsoq og 5 VM-forløb i Sisimiut., hvilket vil sige

ca. et forløb pr. halve år. Dette er et udmærket antal. Der må selvfølgelig påregnes ventetid på et forløb, men kommunen bør planlægge sig ud af ventetid mellem endt afklaringsforløb i socialforvaltning og VM-forløb i Majoriaq. Dette kan gøres ved, at socialforvaltningen i perioden op til et VM-forløb behandler de sager med en formodet arbejdssevne. I perioder, hvor der er lang tid til næste VM-forløb, kan socialforvaltningen bruge deres tid på sagsforløb, der ikke lægger op til en visitation til et VM-forløb.

Efter endt arbejdsprøvningsforløb kan der ifølge Majoriaq være ventetid på revalideringsforløb. Ifølge Majoriaq i specielt Sisimiut skyldes det mangel på revalideringspladser. Denne udfordring er mindre i Maniitsoq. Jf. Tabel 6 er antallet af førtidspensionister / førtidspensionsansøgere, der har færdiggjort et VM-forløb kun en smule højere end antallet, der har påbegyndt eller afsluttet et revalideringsforløb. Der er således kun et lille antal borgere, der venter på at komme videre fra afsluttet VM-forløb til revalideringsforløb.

Revalideringsforløbenes tilpasning og længde

Revalideringen skal tage højde for førtidspensionisternes særlige behov. Mange førtidspensionister har udfordringer, som gør dem uegnede til fysisk belastende arbejde. Det er derfor vigtigt, at det valgte revalideringssted ikke overbelast borgeren. Hvis borgeren overbelastes, vil det medføre, at borgeren ikke kan gennemføre forløbet og derfor får højt sygefravær, ikke gennemføre forløbet og generelt leverer en mangelfuld arbejdskraft på arbejdspladsen. Den mangelfulde arbejdsudførelse kan lede til, at mange arbejdspladser fremover ikke ønsker at modtage førtidspensionister / førtidspensionsansøgere i revalidering. Kommunen har et bredere udvalg af arbejdspladser, de anvender til revalidering, end de fleste øvrige kommuner, hvilket de tilsynsførende finder positivt. Tabel 6 viser desuden, at afaldet undervejs i forløbene i Majoriaq er forholdsvis lavt.

Den høje andel gennemførsler tager de tilsynsførende også som et udtryk for en fornuftig matchning mellem revalidendens arbejdsevne og det tilbudte revalideringsforløb. Såfremt et større antal førtidspensionister / førtidspensionsansøgere fremover optages på forløb i Majoriaq, er det essentielt, at kommunen hele tiden tænker kreativt over, hvilke arbejdsopgaver revalidenderne skal varetage.

De tilsynsførende vil her minde kommunen om, at det som regel er meget billigt at have førtidspensionsansøgere i revalidering og helt gratis at have førtidspensionister på overgangsordningen i revalidering. Derfor er det også muligt at oprette revalideringsstillinger, selvom de måske ikke er strengt nødvendige for arbejdspladsens opgaveløsning, men i højere grad opfylder formålet med genopbygning af borgerens arbejdsevne.

Kommunen har således mulighed for at oprette individuelt tilrettelagte revalideringsforløb jf. § 8 stk. 3 i Inatsisartutlov nr. 40 af 9. december 2015 om førtidspension.

Eksempler på revalideringsstillinger som ikke er fysisk belastende, kan være opgaver i administrationen.

Som oftest er det op til den enkelte arbejdsplads at vurdere, om arbejdspladsen vil bruge tid eller penge på at få en borger i revalidering. Specielt udfordringen med normering og løn kan være en stopklods, for at den enkelte arbejdsplads ønsker at oprette revalideringspladser. De tilsynsførende anbefaler, at kommunen overordnet gør det nemmere for offentlige arbejdspladser at optage borgere i revalidering. Ift. normeringen kunne en løsning være at tælle revalidender med som særlig normering og ikke lade dem indgå i opgørelsen af den normale normering. Kommunen kan overveje at hæve bevil-

lignerne til de offentlige arbejdspladser, der optager borgere i revalidering. Da førtidspensionister på overgangsordning ingen løn får i revalideringsperioden, og lønudbetalingen til førtidspensionsansøgere delvist dækkes af en refusionsordning, er det som regel meget billigt at sende borgere i revalidering. Penge brugt på revalidering kan ses som en investering i sammenhæng med det meget store besparelspotentiale, der ligger i at nedbringe antallet af førtidspensionister. Kommunen har ifm. førtidspensionsreformen fået midler til at behandle flere førtidspensions-sager i Majoriaq⁶. Da antallet af revalideringer på førtidspensionsområdet er meget lavere end forventet, kan der være uforbrugte midler, som kan gå til dette formål.

Majoriaq har en praksis for at lade revalideringsforløbene vare 2 år, hvilket er den tid, et revalideringsforløb maksimalt må vare. Det er ikke muligt for de tilsynsførende at vurdere, om det i de pågældende sager har været nødvendigt med så langvarige revalideringsforløb. De tilsynsførende vil dog minde kommunen om, at fortsættelse af et revalideringsforløb kun er nødvendig så længe, der sker udvikling af arbejdsevnen. Hvis revaliderenden eksempelvis allerede efter 6 mdr. kommer op på et stabilt timeniveau uden udsigt til bedring, er der ingen grund til at fortsætte revalideringsforløbet. Borger kan få afsluttet sin sag, og kommunen kan fastsætte en arbejdsevneprocent og påbegynde beskæftigelsesindsats over for borger. Det er op til kommunen i den enkelte sag at vurdere, hvilken indsats der vil være den mest virkningsfulde ift. at få borgeren i arbejde – enten via fleksjob eller ordinær beskæftigelse. Det er vigtigt at understrege, at kommunen gerne må bruge op til 2 år på revalideringsforløbet, hvis kommunen vurderer, at det er nødvendigt for at forhindre senere tilbagefald eller markant øge sandsynligheden for, at førtidspensionisten får senere beskæftigelse.

Borgere tilbydes fleksjob frem for laveste/mellemste førtidspension

De tilsynsførendes interviews med Majoriaq viser meget tydeligt, at Majoriaq går efter, at førtidspensionister / førtidspensionsansøgere skal i fleksjob frem for at modtage laveste/mellemste førtidspension. Det er oplyst, at på nuværende tidspunkt er 6 tidligere førtidspensionsansøgere i fleksjob i Sisimiut. Dette betyder, at en forholdsvis stor andel af førtidspensionsansøgere, der gennemfører et revalideringsforløb, kommer i fleksjob. Dette skal kommunen have ros for. Fleksjob er ganske vist en dyrere løsning end laveste/mellemste førtidspension. Kommunen bør overveje, om fleksjob bringer flere i job end laveste/mellemste førtidspension. Hvis kommunens vurdering er, at samme resultater ikke kunne være hentet uden brug af fleksjob, finder de tilsynsførende, at kommunen har truffet den rigtige beslutning.

Anbefalinger

Følgende kan anbefales:

- *Skab samarbejde mellem socialforvaltningen, Majoriaq og sundhedsvæsnets* Kommunen er nødt til i samarbejde med Majoriaq og sundhedsvæsnets net om at koordinere indkaldelsen til afklaringsforløb, udfærdigelse af lægeerklæringer, afholdelse af VM-forløb, etablering af arbejdsprøvnings- og revalideringspladser. Dermed elimineres flaskehalse og man fastholder momentum og borgerens

⁶ Her henvises til bevillingen afsat i FL2016 under hovedkonto 20.11.70 Reserve til nye initiativer

engagement.

- *Opret det tilstrækkelige antal revalideringspladser og tilpas disse til revaliderens ressourcer*

Mangel på revalideringspladser kan stoppe hele processen. Manglende penge og normeringer på offentlige arbejdspladser bevirker, at de ikke ønsker at optage førtidspensionister / førtidspensionsansøgere i revalidering. Kommunen har med al sandsynlighed ikke anvendt hele den øremærkede bevilling til revalidering i Majoriaq, og kan derfor passende anvende den resterende bevilling til dette formål.

Der kan være situationer, hvor en borger er klar til revalidering, men der er ikke ledige revalideringspladser tilpasset borgerens arbejdsevne. Her kan kommunen med fordel motivere kommunens egne arbejdspladser til i dialog med Majoriaq at oprette revalideringspladser tilpasset den individuelle borgers arbejdsevne. Såfremt arbejdspladserne er normeringsstyret, kan øget incitament til oprettelse af revalideringspladser være at undlade at tælle revalideringspladser med i opgørelsen af normeringer. Såfremt arbejdspladsen er lønstyret, kan kommunen evt. ved en mindre øget bevilling kompensere arbejdspladserne.

- *Hold fast i tilgangen med fleksjob, hvis den virker bedst*

Såfremt kommunens erfaring er, at fleksjobs er mere rentable og effektive til at få førtidspensionister / førtidspensionsansøgere i beskæftigelse end anvendelse af mellemste/laveste førtidspension, vil de tilsynsførende anbefale, at kommunen fastholder denne praksis.

Fase 4 – Fastsættelse af arbejdsevneprocent i socialforvaltning

De tilsynsførende har følgende at bemærke:

Overdragelse af al dokumentation fra Majoriaq til socialforvaltningen som grundlag for fastsættelse af arbejdsevneprocent i socialforvaltningen

Når arbejdsevnen skal fastsættes i procent i socialforvaltningen, er det vigtigt, at al relevant dokumentation fra borgers forløb i Majoriaq, herunder VM-, arbejdsprøvnings- og revalideringsforløb, fremsendes til socialforvaltningen, da denne dokumentation skal indgå som grundlag for fastsættelse af arbejdsevneprocenten. Dokumentationen kan f.eks. være en opdateret og/eller endelig ressourceprofil, handleplan, udtalelse fra arbejdsgiver mv.

Udgangspunktet er, at den relevante viden Majoriaq har fået vedr. borgerens arbejdsevne mv., skal overdrages til socialforvaltningen. En måde at sikre både overdragelsen af dokumentation men også viden generelt om borgeren, kan f.eks. ske ved, at sagsbehandler i henholdsvis Majoriaq og socialforvaltningen afholder et møde efter hver fase og drøfter borgers ressourcer, barrierer, videre forløb mv.

Risiko for, at sager går i stå

De tilsynsførende har under tilsynsbesøget fundet eksempler på sager, der er gået i stå ifm. genoverdragelsen af sagen fra Majoriaq til socialforvaltningen. I disse sager har det skabt meget lange stilstandsperioder i sagsbehandlingen og ført til stort tab af momentum.

De tilsynsførende vil understrege, at et tab af momentum kan være alvorligt i en førtidspensionssag. Det er de tilsynsførendes erfaring fra tilsyn i de øvrige kommuner, at et tab

af momentum kan medføre, at borgeren igen fjerner sig fra arbejdsmarkedet. Dette vil betyde, at de mange sagsbehandlingskræfter brugt på at få borgeren igennem de mange forløb vil være spildte.

For mange på højeste førtidspension, og for få på mellemste/laveste førtidspension eller i fleksjob

Som tidligere beskrevet, tilkendes langt de fleste borgere § 9 stk. 2, § 17 eller fejlplaces på § 19. Der er for få borgere på §§ 15 og 16 eller i fleksjob.

Dette skal bl.a. ses i lyset af de manglende tilbud til genopbygning af borgeres arbejdsevne i Fase 2 og et meget lille antal gennemførte revalideringsforløb. De tilsynsførende henstiller til, at kommunen fokuserer på at imødegå disse to problemstillinger, bl.a. ved at implementere ovenstående anbefalinger. Det gælder særligt sagsbehandlingen i relation til lægeerklæringer, samarbejde med Majoriaq i afklaringsforløbet og fysiske, psykiske og sociale tilbud samt skabelse af revalideringspladser.

Manglende dokumentation for fastsættelse af arbejdsevne

Uanset om en arbejdsevne fastsættes med en procentsats (§§ 15-17) eller som en overordnet vurdering om ingen arbejdsevne (§ 9 stk. 1-2) eller en høj arbejdsevne (afslag), kræver det dokumentation. Kommunen skal til enhver tid kunne redegøre i detaljer for, hvorfor en borger enten varigt eller midlertidigt vurderes uden arbejdsevne eller som havende en bestemt arbejdsevne – nedsat eller ej. Kommunen skal ydermere i detaljer beskrive, hvad kommunen har gjort for at forbedre borgerens arbejdsevne – uanset om forvaltningen har foretaget sig noget eller ej.

Sagsgennemgangen viser, at kommunen i en række sager har veludfyldte ressourceprofiler og indstillinger til og afgørelser. I Sisimiut drejer det sig bl.a. om de førnævnte ca. 20 sager, hvor socialforvaltningen har indkaldt borgeren til møde, indhentet nye lægeerklæringer, udtalelser fra arbejdsgiver og Majoriaq osv. Overordnet set er det dog de tilsynsførendes vurdering, at kommunens sagsbehandling i langt de fleste tilfælde ikke lever tilstrækkeligt op til dokumentationskravene beskrevet i §§ 5-6 i Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 30. juni 2016 om førtidspension. De tilsynsførende henstiller til, at kommunen fremover opfylder dokumentationskravet i alle førtidspensionssager – ikke kun §§ 15-19 sager.

De tilsynsførende skal endnu en gang minde om, at kommunen kun kan registrere borgere i Winformatik efter §§ 15-17, hvis de har gennemført arbejdsprøvning- og/eller revalidering. Har borger ikke været i arbejdsprøvning- og/eller revalidering, skal borger registreres under § 9 stk. 1 eller § 9 stk. 2. Hvis de er på institution, skal de naturligvis på § 23.

I dokumentationen indgår bl.a. lægeerklæringen. Kommunen skal huske på, at det skal være den socialfaglige vurdering, der skal være styrende for vurderingen af arbejdsevneprocenten. Lægeerklæringen er med til at kvalificere og påvirke den socialfaglige vurdering, men det er ikke lægen, der bestemmer, om socialforvaltningen skal tilkende førtidspension eller ej.

Forkert brug af § 19

Tilkendes en borger førtidspension efter §§ 15-16, skal kommunen anvise beskæftigelse til borgeren. Pensionssatsen for §§ 15-16 er lavere end på § 17, og skal derfor suppleres op til beløbet for højeste førtidspension, såfremt differencen ikke kan dækkes ved

arbejdsindkomst. Kan kommunen ikke finde passende beskæftigelse til borger, skal borger have supplerende førtidspension, jf. § 19. Det er dog de tilsynsførendes vurdering at samtlige 47 førtidspensionister registreret under § 19 er fejlplaceret. Kommunen bør gennemgå disse sager og anvende den korrekte paragraf.

Anbefalinger

De tilsynsførende har følgende anbefalinger:

- *Overdragelse af al dokumentation fra Majoriaq til socialforvaltningen som grundlag for fastsættelse af arbejdsevneprocent i socialforvaltningen.*
Det er vigtigt, at Majoriaq overdrager al dokumentation fra borgersagen til socialforvaltningen, når sagen afsluttes i Majoriaq efter endt forløb i Majoriaq.
- *Ventetider skal reduceres, og sagsforløb skal have fremdrift*
Som tidligere beskrevet, er kommunen nødt til at planlægge sig ud af de lange ventetider via en gennemgående koordination mellem samtlige faser i førtidspensionssagsbehandlingen. Kommunen bør være opmærksom på overgangen mellem de forskellige tilbud og faser i processen for at sikre et kontinuerligt sagsforløb uden tab af momentum. Dette sikres gennem en systematisk opfølgning på hver sag. Det er specielt i overgangen fra én fase til en anden, at en række fejl og forsinkelser opstår. Et forslag kan være at flytte hele førtidspensionsområdet over i Majoriaq, hvilket er gjort i Avannaata Kommunia med en vis succes. De tilsynsførende kan dog ikke konkludere, om kommunen vil få succes med den model.
Såfremt der på nuværende tidspunkt er sager, der fortsat er gået i stå i denne fase, skal kommunen straks genoptage disse.
- *Kommunen skal sikre sig den nødvendige dokumentation*
Kommunen skal leve op til dokumentationskravene beskrevet i §§ 5-6 i Selvstyrets bekendtgørelse nr. 15 af 30. juni 2016 om førtidspension. Det skal fremgå i alle sager, hvad socialforvaltningen og/eller Majoriaq har gjort for at forbedre borgerens arbejdsevne.
- *§ 19 skal anvendes korrekt*
Kommunen skal sikre sig, at førtidspensionister omfattet af § 19 ikke er placeret der ved en fejl. Såfremt de er placeret korrekt, skal kommunen anvise dem passende beskæftigelse.

Fase 5 – Beskæftigelse

De tilsynsførende har følgende at bemærke:

Manglende strategi for beskæftigelse

Kommunen skal, jf. § 19 i Inatsisartutlov nr. 40 af 9. december 2015 om førtidspension, finde rimelig beskæftigelse til borgere på § 15 eller § 16. Der var ved tilsynsbesøget ingen førtidspensionister i kommunen tildelt førtidspension efter §§ 15-16. Der er derfor ikke noget grundlag at føre tilsyn ud fra. De tilsynsførende konkluderer dog, at kommunen ingen strategi har forberedt, såfremt antallet af §§ 15-16 afgørelser skulle begynde at stige mærkbart. Dette kommer f.eks. til udtryk ved, at socialforvaltningen og Majoriaq ikke er enige om, hvorvidt det er socialforvaltningen eller Majoriaq, der har ansvaret for

at finde passende beskæftigelse til borger, når en borger er blevet tilkendt §§ 15-16. Dette skal kommunen få afklaret hurtigst muligt.

Manglende match ved anvist beskæftigelse

Langt størstedelen af førtidspensionisterne kan ikke varetage et arbejde på normale vilkår – heller ikke selvom antallet af ugentlige arbejdstimer sættes ned. Kommunens egne udtalelser samt sagsgennemgangen viser, at førtidspensionisterne ofte har begrænset uddannelse og/eller fortsat kæmper med fysiske, psykiske eller sociale udfordringer.

De tilsynsførendes samtaler med arbejdspladser i resten af landet viser desuden, at det specielt i starten er ressourcekrævende at have en førtidspensionist ansat. Disse forhold udelukker førtidspensionisterne fra beskæftigelse i en række normale jobs.

Kommunen har ikke megen erfaring med endelig beskæftigelse af førtidspensionister, men valget af arbejdspladser til revalidering giver et billede af kommunens beskæftigelsesstrategi. I specielt Sisimiut er der ofte tale om fysiske jobs med bl.a. rengøring. Der er behov for at tænke mere kreativt ift. anvendelse af borgernes eksisterende ressourcer og få lavet en strategi, således at kommunen kan efterleve kravet om anvisning til "rimelig" beskæftigelse (§ 19). Så længe kommunen kun anviser til fysisk krævende jobs, vil få førtidspensionister kunne starte eller gennemføre et revalideringsforløb. I stedet kan kommunen med fordel finde eller starte revalideringspladser, som matcher de begrænsede kompetencer og ressourcer, som førtidspensionister har. Dette forudsætter et tæt samarbejde med det lokale erhvervsliv.

Reelt handler det om at skabe et rummeligt arbejdsmarked, hvor forskellige grupper så vidt muligt bliver inkluderet på arbejdsmarkedet, dels ved at der tages særlige hensyn, som f.eks. nedsat tid, skånehensyn mv., dels ved at der er forskellige økonomiske refusionsordninger, der gør det attraktivt at beskæftige en række grupper på arbejdsmarkedet.

Der har længe været et bredt ønske om, at der skabes et rummeligt arbejdsmarked. I skabelsen af det rummelige arbejdsmarked er det oplagt, at kommunen selv går i spidsen. De tilsynsførende vil således gøre opmærksom på, at kommunen også har mulighed for at anvise beskæftigelse i kommunen, herunder kommunale institutioner mv.

De kommunale udgifter til førtidspension udgør hvert år et anseeligt beløb. De tilsynsførende vil derfor anbefale, at kommunen anskuer indsatsen for at få flere førtidspensionister i beskæftigelse i et mere langsigtet perspektiv.

Det kan overvejes, om det økonomisk vil svare sig, at kommunen til at starte med ansætter førtidspensionister i stillinger, hvor værdien af førtidspensionistens arbejde måske ikke svarer til lønudgiften. Til gengæld vil førtidspensionistens langsomme tilvæning til arbejdsmarkedet formentlig forbedre sandsynligheden for, at førtidspensionisten efter nogle år vil kunne overgå til reelt arbejde. Det er samme pointe, når de tilsynsførende anbefaler oprettelse af revalideringspladser. Det handler bl.a. om at genopbygge borgers hverdag, struktur, arbejdsrutine, arbejdsidentitet, økonomi og selvværd, hvilket kan komme gennem ansættelse over længere tid. Ansættelse af førtidspensionister i det offentlige kan således ses som en investering, der måske ikke giver overskud det første år, men på sigt kan nedbringe kommunens pensionsudgifter. Dette skal også ses i lyset af, at kommunen fra medio 2021 overtager hele udgiftsområdet. Udgiften ved at ansæt-

te førtidspensionister vil være begrænset, da en stor del af udgifterne kommer tilbage i form af øgede skatteindtægter og nedsatte pensionsudbetalinger som følge af aftrapning fra lønindkomst.

Anbefalinger

De tilsynsførende har følgende anbefalinger:

- *Udfærdigelse af en beskæftigelsesstrategi*
Kommunen skal snarest muligt afklare, hvilken forvaltning der har ansvaret for at finde rimelig beskæftigelse til borgere og afsætte de nødvendige ressourcer hertil. Dette er nødvendigt for at få udarbejdet en beskæftigelsesstrategi.
- *Tænk kreativt Om, hvad rimelig beskæftigelse er*
Kommunen må fastsætte kriterier for, hvad rimelig beskæftigelse er for at kunne lægge en strategi for, hvordan den skal findes. De tilsynsførende kan anbefale kommunen at hente inspiration fra Danmark, hvor der er en ordning med småjobs, der består i beskæftigelse helt ned til 6 timer ugentligt. Kommunen skal have øje for de beskæftigelsesmuligheder, som kan varetages med få ressourcer. Dette kan f.eks. være inden for administrationen.
- *Ansæt førtidspensionister i nye kommunale stillinger – også selvom det ikke kan betale sig i starten*
Kommunen har allerede som led i sagsbehandlingen afdækket borgers ressourcer, bl.a. i ressourceprofilen. Følgelig kan kommunen overveje at undersøge, hvad den enkelte førtidspensionist kan varetage af arbejde og så oprette en stilling et sted i kommunen tilpasset dette. På sigt vil førtidspensionisten få genopbygget arbejdsevnen. For mange kan det handle om at komme tilbage i en daglig rutine, hvor borgeren langsomt vænnes fysisk og psykisk til at stå op om morgenen og tage på arbejde. Dette kan tage meget lang tid, og der kan være tilbagefald undervejs, hvor borgeren igen bliver uarbejdsdygtig i perioder. I tilfælde hvor borgere oplever tilbagefald, vil de ofte miste deres job, hvis de er ansat i almindelige stillinger. Her er det en klar fordel, hvis kommunen har oprettet stillinger, som kan tåle, at førtidspensionisten er væk i længere perioder ifm. tilbagefald, og at førtidspensionisten kan starte igen med det samme efter tilbagefaldet. Disse stillinger vil således ofte være undværlige for arbejdspladsen, da de netop skal kunne tåle, at opgaven bliver mangelfuldt udført som følge af førtidspensionisters til tider ustabile arbejdsevne. Formålet med disse stillinger er at få genopbygget borgerens arbejdsevne. Det er bl.a. denne tanke, der ligger bag tankerne som ”skånejobs”, som nævnes i bemærkningerne til Inatsisartutlov nr. 40 af 9. december 2015.
Oprettelse af disse stillinger kan påføre kommunen en mindre merudgift på den korte bane. Men lønudbetaling til førtidspensionisternes arbejdsindkomst vil blive modregnet i det beløb, kommunen skal udbetale til borgeren i førtidspension. Det beløb kommunen sparer, vil blive større, når kommunen fra medio 2021 bærer hele udgiften til førtidspension. Hvis det kan føre til en betydelig forbedring af førtidspensionistens arbejdsevne, vil førtidspensionisten med tiden kunne påtage sig mere meningsfuldt arbejde i det private.
Kommunen er ikke forpligtiget i lovgivningen til at oprette skånejobs og det er frit op til kommunen at følge denne anbefaling eller ej.